

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Sociologických studií

Katedra Sociologie

Bakalářská práce

2019

Alena Thelenová

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Sociologických studií

Katedra Sociologie

**Mediální obraz sexuálního obtěžování na příkladu
kampaně #MeToo**

Bakalářská práce

Autor práce: Alena Thelenová

Studijní program: Sociologie a sociální antropologie

Vedoucí práce: PhDr. Marie Pospíšilová, Ph.D.

Rok obhajoby: 2019

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne

Alena Thelenová

Bibliografický záznam

THELENOVÁ, Alena. *Mediální obraz sexuálního obtěžování na příkladu kampaně #MeToo*. Praha, 2019. 59 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut Sociologie. Katedra Sociologie. Vedoucí diplomové práce PhDr. Marie Pospíšilová, Ph.D.

Rozsah práce: 102 616 znaků

Anotace

Tato práce se zabývá konstrukcí tématu sexuálního obtěžování v online médiích v kontextu kampaně #MeToo. Vychází přitom z předpokladu, že se média významně podílí na sociální konstrukci reality a tím spoluvytváří to, o jakém tématu a jakým způsobem se bude ve společnosti hovořit. Prostřednictvím kritické diskurzivní analýzy, konkrétně diskurzivně-historického přístupu, autorka analyzuje vybrané články online médií z let 2017 a 2018 a pojmenovává pět různých způsobů referování (konkrétně *sexuální obtěžování jako „společenský problém“*, *„povyk“*, *„módní záležitost“*, *„senzace“* a *„neutrální fakt“*). Dává je do kontextu teoretických modelů explanace sexuálního obtěžování, historického vývoje České republiky a teorie médií, především pak faktorů jako jsou tzv. zpravodajské hodnoty či normativní nároky na mediální produkty. Práce odhaluje, že mediální diskurz sexuálního obtěžování není homogenní a lze v něm nalézt zobrazení různých přístupů k této problematice. Zároveň však nachází i styčné body mezi jednotlivými diskurzemi, které představuje například jednotný model zobrazování obviňujících jako žen a obviňovaných coby mužů; jsou tedy zobrazovány výhradně heterosexuální vztahy mezi aktéry a aktérkami. Pro české prostředí je specifická bagatelizace a konstruování diskuze kolem sexuálního obtěžování jako „západní“ záležitosti.

Klíčová slova

Média, sociální konstrukce reality, sexuální obtěžování, kampaň #MeToo, kvalitativní výzkum, kritická diskurzivní analýza

Annotation

This paper deals with the social construction of the topic of sexual harassment in online media in the context of the #MeToo campaign. It is based on the assumption that media are significantly involved in the process of the social construction of reality and thereby they co-create the topic and the form of social discussion. The author analyzes selected online media articles from the years 2017 and 2018 by using critical discourse analysis, specifically discourse-historical approach and distinguishes five different ways of reporting (namely *sexual harassment as “a social problem”, “ado”, “fashion”, “a sensation” and “neutral fact”*). The author puts these discourses in the context of theoretical models of explanation, historical development of the Czech Republic and media theory, primarily the factors as the so-called news values or normative media criteria. The paper reveals that the media discourse of sexual harassment is not homogenous and includes different types of approach to this problematics. At the same time, there are some common points across the discourses, as for example cohesive image of accusing as a woman and accused as a man. In other words, the media represent heterosexual relationships only. Constructing the discussion about sexual harassment as “western” issue is specific for the Czech context.

Keywords

Media, social construction of reality, sexual harassment, #MeToo campaign, qualitative research, critical discursive analysis

Title

Media image of sexual harassment on example of #MeToo campaign

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala zejména paní doktorce Marii Pospíšilové za její čas, podporu a cenné připomínky a rady, bez nichž by tato práce nikdy nevznikla. Dále bych chtěla poděkovat svému manželovi i ostatním z rodiny za trpělivost a podporu během mého studia.

Obsah

Úvod	3
1 Teoretická část	4
1.1 Média	4
1.1.1 Sociální konstrukce reality a média	4
1.1.2 Mediální reprezentace a její vliv na společnost	5
1.2 Sexuální obtěžování	7
1.2.1 Definice sexuálního obtěžování	8
1.2.2 Modely vysvětlování sexuálního obtěžování	9
1.2.3 Sexuální obtěžování v České republice	11
1.2.4 Sexuální obtěžování ve výzkumech	12
1.3 Kampaň #MeToo	15
2 Metodologie	16
2.1 Výzkumná otázka	16
2.2 Výzkumná metoda	16
2.2.1 Kritická diskurzivní analýza	16
2.2.2 Diskurzivně-historický přístup Ruth Wodak	17
2.3 Výběr vzorku	19
2.4 Analýza dat	21
2.5 Limity práce	23
3 Praktická část	25
3.1 Analýza	25
3.1.1 Sexuální obtěžování jako „společenský problém“	25
3.1.2 Sexuální obtěžování jako „neutrální fakt“	28
3.1.3 Sexuální obtěžování jako „povyk“	31
3.1.4 Sexuální obtěžování jako „módní záležitost“	34
3.1.5 Sexuální obtěžování jako „senzace“	36
3.2 Interpretace zjištění	39
3.2.1 Sexuální obtěžování jako „společenský problém“	40
3.2.2 Sexuální obtěžování jako „neutrální fakt“	41
3.2.3 Sexuální obtěžování jako „povyk“	42
3.2.4 Sexuální obtěžování jako „módní záležitost“	43
3.2.5 Sexuální obtěžování jako „senzace“	44
3.2.6 Shrnutí interpretace	45
Závěr	47
Summary	49

Použitá literatura	51
Citované články	55
Teze bakalářské práce	57

Úvod

Ve své bakalářské práci se zabývám tím, jak je v českých médiích konstruováno téma sexuálního obtěžování. Sexuální obtěžování považuji za důležité téma, o kterém se zejména v českém kontextu příliš dlouho nemluví. Zatímco ve Spojených státech amerických byla první definice sexuálního obtěžování formulována již v 70. letech 20. století, česká legislativa se dočkala až mnohem později. (Blackstone, Uggen, 2004: 66; Vohlídalová, Šaldová, Tupá, 2010: 21) To, jakým způsobem se o určitém tématu mluví, přitom mimo jiné určuje, jakým způsobem k němu bude společnost později přistupovat. Nejen z důvodu nedostatečné definice je tak téma sexuálního obtěžování širokou veřejností často zlehčováno a nepanuje ohledně něj žádný celospolečenský konsensus, což má své důsledky například při snahách o prevenci či naopak právní postih.

Významnými zprostředkovateli informací jsou v současné společnosti masová média, která sociální realitu určitým způsobem zobrazují a tím také spoluvytváří. (Jirák, Köpplová, 2009: 113, 291) Proto se ve své bakalářské práci zaměřuji na to, jaké diskurzy o sexuálním obtěžování se v mediálních článcích objevují, tedy jaký obraz tohoto problému média společnosti nabízí. Jednotícím aspektem je pro mne kampaň #MeToo, která se (zejména v době výběru tématu této práce) stala významným rámcem pro diskuzi o sexuálním obtěžování. Základní otázkou, kterou si ve své práci kladu, je:

- Jakým způsobem je v médiích konstruováno téma sexuálního obtěžování na příkladu kampaně #MeToo?

Svou práci jsem rozdělila na několik částí. V části teoretické představím masová média v kontextu teorie sociální konstrukce reality a vyjmenuji některé formy jejich vlivu na společnost. Dále se zaměřím na sexuální obtěžování - popíšu, jak je společností tento problém definován a vysvětlován, jak je toto téma vnímáno v českém prostředí a jaké výzkumy se mu doposud věnovaly.

V metodologické části vyložím zásady kritické diskurzivní analýzy, konkrétně pak diskurzivně-historický přístup Ruth Wodak, který využiji pro analýzu mediálních článků. V praktické části nakonec představím výsledky své analýzy a podrobněji rozeberu diskurzy, které v mediálních článcích rozliším.

Cílem této práce je poukázat na to, jaký obraz sexuálního obtěžování média společnosti předkládají, čímž mohou výrazně přispět k formování (nejen individuálního) chápání tohoto problému a obecně společenské diskuze na dané téma.

1 Teoretická část

1.1 Média

Jelikož se ve své práci budu analyzovat mediální články a zabývat se tím, jak média pracují s různými tématy, budu se v následující části věnovat teorii masových médií. Média hrají v naší společnosti důležitou roli; setkáváme se s nimi každý den, jsou pro nás důležitým zdrojem informací a „usměrňují naše vnímání světa kolem nás, [...] stejně jako životní postoje“. Jak ovšem podotýkají Trampota a Vojtěchovská, „zákonitosti a principy fungování médií ale širší veřejnost spíše jen tuší“. (Trampota, Vojtěchovská, 2010: 8) Proto se zde zaměřím na teorii sociální konstrukce reality, na niž se masová média spolupodílí, a také na podoby mediální reprezentace a její vliv na společnost.

1.1.1 Sociální konstrukce reality a média

Sociologové Berger a Luckmann v knize *Sociální konstrukce reality: Pojednání o sociologii vědění* (1999) uvádí v rámci stejnojmenné teorie předpoklad, že svět, který lidé považují za svoji samozřejmou realitu, je utvářen a jako reálný udržován sociálním jednáním. (Berger, Luckmann, 1999) V rámci sociální konstrukce reality hrají důležitou roli tři procesy: externalizace, objektivizace a internalizace. „Externalizace znamená, že lidé svojí činností vytvářejí svět, který je obklopuje“. (Šubrt, Balon, 2010: 84) V procesu objektivizace pak hraje velmi důležitou roli jazyk. Ten umožňuje pojmenovat (a tedy zobecňovat) lidské osobní zkušenosti a výtvořovat je tak i druhým. Jazyk „obsahuje množství nahromaděných významů a zkušeností, které uchovává v čase a umožňuje jejich předávání a opětovné vyvolání“. (Šubrt, Balon, 2010: 85) Jinak také řečeno, „jazyk nám může v kterýkoliv okamžik zpřítomnit celý svět“. (Berger, Luckmann, 1999: 44) Díky tomuto ucelenému znakovému systému je lidem umožněno mezi sebou sdílet společnou realitu, a tím stvrzovat řád každodenního světa. (Šubrt, Balon, 2010: 84-85) Třetím procesem je internalizace, která tento svět vytvářený a pojmenovávaný lidmi pomáhá znovu začlenit do individuálního vnímání. Berger a Luckmann tuto myšlenku shrnují ve třech větách: „Společnost je výtvořem člověka. Společnost je objektivní realitou. Člověk je výtvořem společnosti.“ (Berger, Luckmann, 1999: 64)

Berger s Luckmannem předpokládají, že každá opakovaná lidská činnost podléhá habitualizaci, tedy postupnému vytvoření ustálených vzorců, z nichž „vzniká rutinizací a typizací obecná zásoba vědění“. (Šubrt, Balon, 2010: 86) Pokud se takové jednání stane

obecně uznávaným, může vytvořit instituci, která „stanovuje, že činnost typu X bude vykonávána aktéry typu X“. (Berger, Luckmann, 1999: 58) Proces institucionalizace je ve chvíli, kdy je předáván třetím aktérům (např. z generace na generaci), doprovázen legitimizací, jejíž funkcí je „učinit již institucionalizované ‚prvoplánové‘ objektivace objektivně dostupnými a subjektivně věrohodnými“. (Berger, Luckmann, 1999: 93) Jinak také řečeno, legitimizace ospravedlňuje určitý typ chování, říká jedincům, nejen jak správně jednat, ale také proč takto jednat. Činí tak instituce důvěryhodnými. (Šubrt, Balon, 2010: 87)

Média jako specifický typ sociální komunikace jsou jedním z prostředků, sociálními institucemi, které se podílí na sociální konstrukci reality. V dnešní době jsou masová média pro společnost hlavním zdrojem informací, neboť zprostředkovávají události, ke kterým by se jedinec sám jiným způsobem nedostal. Tyto informace však nejsou reprezentacemi „přirozeně“ daného světa, ale světa konstruovaného v konkrétní historické situaci“. (Jirák, Köpplová, 2009: 291) Média zprostředkovávají společensky akceptovanou realitu a prezentují ji jako objektivně danou, čímž se aktivně podílí na legitimizaci a určují tak soubor obecně přijímaných hodnot a norem. Jinak také řečeno, touto reprezentací naznačují společnosti, co je „vhodné“, co „normální“ a co je naopak „úchylné“ či „nepřijatelné“. (Jirák, Köpplová, 2009: 113)

1.1.2 Mediální reprezentace a její vliv na společnost

Média se svými sděleními jsou v současné době součástí našeho každodenního života. To, co se skrze média dostává k publiku, jsou mediální produkty, které se vždy nějakým způsobem vztahují k mimomediálnímu, sociálnímu světu. Odkazují jak ke smyslově vnímatelným skutečnostem okolního fyzického světa, tak ke světu sociálních vztahů a představ, které členové společnosti mají. (Jirák, Köpplová, 2009: 288) Podle Jiráka a Köpplové (2009) „publikum předpokládá, že to, co vidí, čte či slyší, má nějakou souvislost se světem, v němž žije - a že tato souvislost odpovídá tomu, jak svět vnímá, tedy že odpovídá akceptované sociální konstrukci reality“. (Jirák, Köpplová, 2009: 293) Je častou představou, že mediální produkt je přesnou výpovědí, zobrazením mimomediální skutečnosti. Mediální skutečnost ovšem vždy nemusí přesně odpovídat té sociální. Mediální produkt vstupuje „do kontextu již existujících hodnot, představ, významů a postojů“ sociální reality a „potvrzuje je, koriguje, zpřesňuje, zpochybňuje či popírá.“ Ve svém důsledku má pak vliv nejen na změny či naopak utvrzení postojů, chování, poznání

nebo emocí jedince, ale i na stabilitu společenského řádu. (Jirák, Köpplová, 2009: 262, 355)

Média mohou být vnímána nejen jako sociální instituce spolupodílející se na konstrukci reality, ale i jako společenský nástroj hegemonie, tedy jako instituce, které zobrazují zprávy odpovídající dominantní ideologii a podporující status quo. (Altheide, 1984: 478) Podle této teorie média zobrazováním takového obrazu „směřují čtenáře k tomu, aby si osvojil spíš dominantní myšlenkový rámec než alternativní“. (Van Dijk, 1988: 182 in Jirák, Köpplová, 2009: 113)

S hegemonním modelem souvisí i představa o zobrazování stereotypů. Stereotypy se obecně rozumí „výrazně zjednodušené a povětšinou hodnotící názory na postoje, chování či očekávání určitých skupin či jednotlivců“. (Jirák, 2005) Jestliže tedy obsah mediálních produktů odpovídá většinovému - dominantnímu přesvědčení ve společnosti, stereotypy zobrazují ustálené představy o menšinách (např. rasových), čímž napomáhají udržení hegemonie. Jsou typem sociální konstrukce, a přestože je možné je identifikovat, „je obtížné je měnit, neboť jsou součástí intuitivního vědění, tedy způsobu, jak člověk ‚rozumí‘ společnosti, ve které žije“. (Jirák, Köpplová, 2009: 300-301)

Obsah mediálních produktů však ovlivňují i vnější aspekty, které souvisejí s nároky a různými očekáváními publika. Mezi takové normativní nároky (které mimo jiné vyplývají i z legislativy¹) patří například objektivita. V rámci požadavku objektivitativy zpravodajství se očekává potlačení subjektivitativy, aby podávané zprávy byly co nejpřesnější, nejúplnější a neutrální. (McQuail, 2009: 367-369) Podle McNaira lze identifikovat tři projevy objektivitativy: „a) oddělování faktu od názoru; b) vyvážené zastoupení názorově odlišných stran; c) validace žurnalistických tvrzení odkazem (referencí) k jiným autoritám“. (Reifová, 2004: 167) Objektivitativita zpravodajství je ale jinak spíše nedosažitelným ideálem. Denis McQuail například argumentuje tím, že již proces selekce zpráv je založen na subjektivních soudech a vynechání nějaké informace se v praxi nelze zcela vyhnout. (Reifová, 2004: 167-168)

Z hlediska žurnalistů jsou pak mediální sdělení a jejich obsah vybírána a podávána tak, aby co nejvíce odpovídala zpravodajským hodnotám. „Zpravodajské hodnoty“ se popisují jako ‚témata‘, o nichž se ví, že zaujmou publikum sdělovacích prostředků“. (Burns, 2005: 63) Jeden z konceptů základních zpravodajských hodnot představili Galtung a Ruegová. Ti mezi témata zajímavá pro publikum zařadili například aspekty jako

---

¹ V českém prostředí na rozhlasové a televizní vysílání klade legislativa požadavek poskytování „objektivní a vyvážené informace nezbytné pro svobodné vyjádření názorů“ (§ 4 odst. 2 zákona č. 468/1991 Sb, o provozování rozhlasového a televizního vysílání). (Jirák, Köpplová, 2009: 311)

závažnost, neočekávanost, časový rozměr, zjednodušení, návaznost, negativita či vztah k elitním osobám a národům. Na tento koncept pak navázal například Denis MacShane, který zdůraznil významnost hodnot „konfliktnost“, „neobvyklost“, „skandálnost“, „individualismus“ a „hrozba pro komunitu“. (Brighton, Foy, 2007: 7-8) Osvaldová (2004) pak shrnuje, že větší šanci stát se předmětem mediálního produktu má taková událost, která se odehrává v krátkém časovém úseku, je nečekaná, s velkou intenzitou a týká se osob či institucí, které jsou obecně považovány za důležité. (Osvaldová, 2004: 97)

Z popsáných předpokladů a teorií o reprezentaci médií vyplývá, že média nestojí samostatně mimo společnost, ale mají na ni (i na jedince) vliv. Jsou jednou ze sociálních institucí, které se podílejí na konstrukci reality, a jako taková jsou společností zpětně ovlivňována. Teorie médií poukazují na to, že popis sociální reality, který média společnosti nabízí, je vždy nějakým způsobem ovlivněn tím, kdo je jeho producentem a z jakého kontextu vychází. (Jirák, Köpplová, 2009) Na podobu mediální reality mají vliv i kritéria, která jsou na masová média a obsah jejich produktů otevřeně kladena (ať již jde o kvalitativní nároky publika či zpravodajské hodnoty). Obecně lze však shrnout, že média hrají ve společnosti důležitou roli; mají moc specifickým způsobem formovat lidské představy o světě, spoluvytvářet a potvrzovat postoje jednotlivců. Média také pomáhají udržovat mocenskou stabilitu (např. zobrazováním stereotypů o menšinách), čímž udržují mocenský, politický a společenský řád.

1.2 Sexuální obtěžování

Diskuze o sexuálním obtěžování, o tom jaké všechny formy chování zahrnuje a koho se týká, není ve veřejném prostoru příliš jednotná - toto téma je (zejména v českém prostředí) poměrně nové a jako takové je často zlehčováno a vnímáno pouze jako individuální záležitost. (Vohlídalová, 2014: 18; Křížková, Maříková, Uhde, 2006: 7) Jak ale dokazují výzkumy (např. Křížková, Maříková, Uhde, 2006 nebo Nyklová, 2016), jde o problém systémový a rozšířený v celé společnosti. Podle reprezentativního šetření se obětí sexuálního obtěžování či násilí v průběhu života (od 15. roku) stalo 39 % dotázaných, přičemž pouze v případě žen nepříjemnou zkušenost přiznalo 52 % respondentek (v případě mužů se pak svěřilo 25 % respondentů). (Nyklová, 2016: 18) I přes značnou rozšířenost tohoto problému nepanuje ve společnosti konsensus ohledně chápání toho, co je sexuální obtěžování a vysvětlování jeho příčin a důsledků, což také výrazně ztěžuje zavádění politik boje proti sexuálnímu násilí, potažmo obtěžování.

V této části představím nejznámější definice problému sexuálního obtěžování, teoretické modely explanace, i způsob vnímání tohoto problému v České republice a dosavadní výzkumy.

1.2.1 Definice sexuálního obtěžování

Konstruktivistický přístup říká, že to, jakým způsobem definujeme sociální problémy, ovlivňuje to, jak k nim přistupujeme a jak (a jestli vůbec) se snažíme o jejich nápravu. (Vohlídalová, 2014) Proto v této kapitole popíšu okolnosti vzniku definice sexuálního obtěžování a její různé podoby.

Pro sexuální obtěžování dlouho neexistoval žádný konkrétní termín, což, jak v 70. letech 20. století poukázala americká právnička a feministka Catharine MacKinnon, takřka znemožnilo o tomto tématu ve společnosti mluvit. To také způsobilo nemožnost vytvoření společenské definice a to, že sexuální obtěžování nebylo jako sociální problém obecně vůbec vnímáno. (Blackstone, Uggen, 2004: 66) MacKinnon, která je autorkou nejen jedné z nejlivnějších definic, ale také prvního návrhu na legislativní řešení, definovala sexuální obtěžování jako „projev mocenského útlaku žen ze strany mužů a označila ho za jednu z forem diskriminace na základě pohlaví“. (Vohlídalová, 2014: 20) Pod pojem sexuálního obtěžování zahrнула nejen fyzické, ale také verbální projevy, jejichž prostřednictvím podle ní muži uplatňují vůči ženám svou dominanci ve společnosti. Ženy takto udržují v podřízené pozici, a tím je zároveň vytlačují z lukrativních pracovních míst, kde by jinak mohly mužům konkurovat. (Vohlídalová, 2014: 20)

Vytvoření jednotné definice je přitom problematické. V anglosaské legislativě například převládá rozlišení sexuálního obtěžování na formy „něco za něco“ a „vytváření nepřátelského prostředí“. Sexuálním obtěžováním „něco za něco“ je myšleno takové chování, které zahrnuje vydírání, „vytváření nepřátelského prostředí“ zahrnuje i mírnější či hůře rozeznatelné formy obtěžování jako jsou například sexuálně laděné komentáře, vtipy či doteky, které vytvářejí nepřátelskou a ponižující pracovní atmosféru. (Vohlídalová, 2009: 20).

Luise Fitzgerald vytvořila odlišnou operacionalizaci. Na základě faktorové analýzy identifikovala tři základní typy sexuálního obtěžování: „sexuální nátlak“, „nevítaná sexuální pozornost“ a „genderové obtěžování“. „Podstatnými společnými rysy těchto zdánlivě nesourodých forem chování jsou: 1. skutečnost, že jednání je samotnou obětí vnímáno jako urážlivé, nevhodné nebo nevítané a 2. tato interakce se často odehrává v prostředí výrazných mocenských nerovností mezi aktéry“. (Vohlídalová, 2009: 21)

Mezi takové formy chování, které mohou být považovány za obtěžující například Křížková, Maříková a Uhde (2006) v pracovněprávním kontextu zařazují²:

- Milostné vztahy mezi kolegy, sexuálně podbarvené řeči, sexuální obrázky a korespondence.
- Sexuálně orientované poznámky a vtipy, okukování a narážky na soukromý život.
- Mezi nejtěžší formy patří: sexuální návrhy, pozvání, pobídky, nechtěný tělesný kontakt a pokus o znásilnění. (Křížková, Maříková, Uhde, 2006: 39 - 42)

Tento výčet chování však nelze označit za jednání, které je vždy a za všech okolností sexuálním obtěžováním, ani nelze jednoznačně říci, že žádné jiné chování sexuálním obtěžováním není. Vždy totiž záleží na subjektivním vnímání takového jednání, a proto je také nemožné vymezit jasnou a obecně přijímanou definici.

1.2.2 Modely vysvětlování sexuálního obtěžování

Ohledně toho, jak vysvětlovat sexuální obtěžování, jeho příčiny a následky, není na teoretické úrovni konsensus. Toto téma bylo výzkumníky nahlíženo z různých perspektiv a vysvětlováno různými přístupy od feministické teorie až po organizační přístup. Celkem můžeme pojmenovat tři základní modely teoretické explanace sexuálního obtěžování: individuální, organizační a sociokulturní (feministické). (Vohlídalová, 2014)

1. *Individuální modely*

Individuální nebo také biologické modely jsou v současné době již překonaným konceptuálním přístupem, avšak v obecném povědomí stále přežívají. Příčiny sexuálního obtěžování nacházejí především v osobních charakteristikách aktérů. Z pohledu tohoto modelu jde o důsledek přirozené sexuální přitažlivosti mezi lidmi, kdy muži, jakožto obtěžující, jsou hnáni svými přirozenými sexuálními pudy. Samotné sexuální obtěžování tak v důsledku není vnímáno jako něco špatného a dopady na oběti - ženy, jakožto objekty sexuální touhy, jsou spíše bagatelizovány. Druhým vysvětlením příčin je deviace iniciátora a sexuální obtěžování je tak vnímáno jako chování, které je sice abnormální a deviantní, ale „týká se jen několika málo ‚nemocných‘ individuů“ což také vede ke zlehčování tohoto problému. (Vohlídalová, 2014: 38-39)

---

² V rámci výzkumu sexuálního obtěžování v pracovním prostředí Křížková, Maříková a Uhde předložily respondentům 14 forem možného chování, které identifikovaly jako takové, které mohou být považovány za sexuální obtěžování. (Křížková, Maříková, Uhde, 2006: 38)

2. Organizační modely

Organizační modely využívají pro vysvětlení příčin koncept moci a soustředí se primárně na pracovní prostředí. Sexuální obtěžování v tomto ohledu pramení z organizačních nastavení, z toho, jak hierarchická struktura organizace dává moc vybraným jedincům nad druhými. Zastánci těchto modelů vnímají jako příčiny sexuálního obtěžování společensky zaryté mocenské vztahy mezi pohlavími, přičemž muži jsou ti, kteří tradičně zastávají vůdčí role a ženy naopak obvykle pracují na podřízenějších pozicích. Toto mocenské nastavení pak podle organizačních modelů může vést k tomu, že nadřízený muž zneužívá své moci a postavení k vynucení sexuálních aktivit od svých podřízených. (Pallavi, 2017)

3. Sociokulturní/ feministické modely

Sociokulturní modely si oproti předchozím všimají také širšího sociálního i politického kontextu, v rámci kterého se sexuální obtěžování objevuje. „Z této perspektivy je sexuální obtěžování logickým důsledkem genderové nerovnosti a sexismu, které již ve společnosti existují.“³ (Pallavi, 2017) Tyto modely „nepopírají důležitou roli, kterou hrají v procesu sexuálního obtěžování organizačně dané mocenské hierarchie“ a sexuální obtěžování vnímají jako svým způsobem důsledek, ale i prostředek patriarchálního řádu. (Vohlídalová, 2014: 47) Sexuální obtěžování je zde chápáno jako manifestace mužské dominance, která vychází z historicky a kulturně nastaveného patriarchálního systému společnosti. (Pallavi, 2017) Zároveň je mechanismem, který patriarchální řád nadále udržuje, neboť „sexuální obtěžování narušuje integritu jedince“ a představuje tak „jednu z forem zneuznání žen jako plnohodnotných členů společnosti“. (Křížková, Maříková, Uhde, 2006: 20) Jinak řečeno udržuje podřízené postavení žen.

Jak upozorňuje R.W. Connel, „patriarchát neznamena dominanci *všech* mužů nad ženami, ale dominanci specifického typu maskulinity nad jinými typy maskulinit i feminit“. (Vohlídalová, 2014: 47) Dominantní maskulinitu, jejíž podoba není statická, označuje pojmem „hegemonická maskulinita“. (Connel, 1987: 183 in Vohlídalová, 2014: 47) Tímto konceptem vysvětluje také to, že oběťmi sexuálního obtěžování, těmi, kdo jsou utlačováni, nemusí být pouze ženy, ale také muži, kteří ztělesňují spíše nekonformní maskulinitu (typickým příkladem v dnešní společnosti mohou být třeba homosexuálové). (Vohlídalová, 2014: 47-48)

---

³ Vlastní překlad.

1.2.3 Sexuální obtěžování v České republice

Zatímco v USA byl již v roce 1972 přijat zákon týkající se sexuálního obtěžování ve smyslu diskriminace na základě pohlaví (Vohlídalová, 2014: 21), v České republice byla definice sexuálního obtěžování do zákona zahrnuta až v roce 2000 „v důsledku harmonizace českého právního systému s právním řádem EU“. (Vohlídalová, Šaldová, Tupá, 2010: 21) Zákoník práce z roku 2006 se v tomto bodě odkazuje na antidiskriminační zákon, kde však sexuální obtěžování jako diskriminace na základě pohlaví bylo doplněno až v roce 2009. (Vohlídalová, Šaldová, Tupá, 2010: 21)

Tento „nezájem“ o diskuzi o sexuálním obtěžování a hledání řešení či prevence souvisí mimo jiné i s postojem, jaký česká společnost zaujala vůči genderovým a feministickým tématům obecně. Ten pramení i z komunistické minulosti, kdy byla feministická ideologie v očích veřejnosti dosti znevážena a pojmy jako „feminismus“ či „ženská emancipace“ byly zdiskreditovány jako „západní buržoazní přežitek“. (Vohlídalová, Šaldová, Tupá, 2010: 19-20) V 90. letech se navíc porevoluční společnost přikláněla ke konzervativnějším hodnotám a téma sexuálního obtěžování se zejména v médiích stalo „jakýmsi symbolem střetu mezi zastánci a odpůrci hnutí“. (Osvaldová, 2004: 90) K tomu přispěl tón většiny článků, který byl často ironický a toto téma bylo celkově zlehčováno. (Osvaldová, 2004) Příkladem za všechny je článek Josefa Škvoreckého, který anglické „sexual harassment“ přeložil jako „harašení“, což „vytváří dojem, že se jedná o nezávažné a / nebo řídké se vyskytující chování“. (Smetáčková, Pavlík, 2011: 362) Sexuální obtěžování obecně pak Škvorecký české veřejnosti představil jako „absurdní výmysl zhrzených a neatraktivních amerických feministek“. (Vohlídalová, Šaldová, Tupá, 2010: 20)

K nesprávnému pochopení však může přispět i samotné označení „sexuální“. Zatímco v českém jazyce evokuje primárně sexualitu, v anglofonním světě je tento pojem „sexual“ chápán nejen jako sexuální chování, ale také genderová příslušnost. Označení „sexual harassment“ tedy odkazuje spíše k širšímu významu, a to „sexuálně a genderově motivované obtěžování“. (Smetáčková, Pavlík, 2011: 367)

Možná i z těchto důvodů se v české společnosti uchytilo několik mýtů a předsudků o sexuálním obtěžování a zapojených aktérech a aktérkách. Šebestová (2005) poukazuje na to, že sexuální obtěžování často ve společnosti není vůbec považováno za existující problém, a pokud ano, tak není vnímán jako závažný. Tento mýtus pramení z toho, že sexuální obtěžování „není vidět“, neprojevuje se na veřejnosti, je „latentní“. (Šebestová, 2005: 15) Závažnost tohoto problému je pak zlehčována kvůli představě, že se nejedná o

častou situací, případně že dopad na jedince není veliký. Sexuální obtěžování v určitých formách ovšem může mít „z hlediska kvality života jedince stejně závažný dopad na jeho další život jako těžký průběh byť zřídka kdy se vyskytujícího onemocnění“. (Šebestová, 2005: 16)

Za další mýtus Šebestová označuje to, že sexuální obtěžování bývá často vnímáno jako ryze individuální záležitost, nikoli problém na sociální úrovni. Tato představa vychází především z toho, že neexistují žádná „objektivní“ měřítka pro odhalení sexuálního obtěžování a jeho definice tak vždy záleží na kontextu a subjektivním vnímání aktérů. To podle Šebestové vede také k tomu, že ten, kdo určité chování vnímá jako nevhodné bývá „druhými vnímán jako ‚přecitlivělý‘, ‚divný‘, ‚nedůtklivý‘, ‚netýkavka‘ apod.“ a „je jimi ve svém důsledku hodnocen ‚přísněji‘ než aktér onoho chování“. (Šebestová, 2005: 16)

„Neochota zabývat se problematikou sexuálního obtěžování a řešit ji se přímo váže k mýtu zneužitelnosti právní definice.“ Ve společnosti tak převažují obavy z falešných obvinění například nad obavami z nedostatečného řešení reálných případů. Šebestová tyto obavy vyvrací s tím, že v našem právním řádu „nelze jen tak někoho svévolně obvinít za sexuální obtěžování, jak se společnost mylně domnívá“. Obviňující musí takové chování v první řadě dokázat věrohodnými důkazy. (Šebestová, 2005: 17)

Podle průzkumu „Sexuální násilí - pohled veřejnosti, obětí a odborníků“ (Nyklová, 2016) existují v české společnosti i stereotypní představy o tom, kdo je nejčastěji původcem nebo naopak obětí sexuálního násilí⁴. Násilnými osobami jsou v českých představách především muži ve středním věku (36 - 55 let - podle 42% respondentů) nebo mladí muži ve věku 18 - 35 let (36% respondentů), jsou cizími osobami a k oběti nemají žádný bližší vztah (49% respondentů). Představu oběti pak naplňují nejčastěji mladé ženy ve věku 18 - 35 let (46% respondentů). (Nyklová, 2016: 29)

1.2.4 Sexuální obtěžování ve výzkumech

Vzhledem k tomu, že sexuální obtěžování se v České republice jako společenské téma objevilo vcelku nedávno, nemáme příliš bohatou historii výzkumů. První rozsáhlý výzkum se uskutečnil v roce 2004, kdy socioložky Křížková, Maříková a Uhde provedly kvantitativní i kvalitativní analýzu sexuálního obtěžování v pracovním prostředí. Z kvantitativní části jejich výzkumu vyplynulo, že toto téma je ve společnosti podstatné,

---

⁴ Tento výzkum se zaměřuje obecně na sexuální násilí. Sexuální obtěžování je pouze jednou z forem sexuálně motivovaného chování, a proto se uvedená procenta mohou v konkrétním případě sexuálního obtěžování ve skutečnosti lišit.

neboť se sexuálním obtěžováním se podle průzkumu někdy ve svém životě setkala celá čtvrtina pracovně aktivní české populace. (Křížková, Maříková, Uhde, 2006: 35) Průzkum ukázal, že v drtivé většině jsou oběťmi ženy a iniciátory obtěžování muži - až v pětině případů těžších forem sexuálního obtěžování to jsou pak muži v nadřazeném postavení. (Křížková, Maříková, Uhde, 2006: 50) Přesné vymezení toho, co je a co už není sexuální obtěžování v očích respondentů se pak ukázalo jako problematické, protože jejich subjektivní pohled na tuto otázku se mnohdy lišil. Například verbální typy sexuálně orientovaného chování většina mužů za sexuální obtěžování nepovažovalo, zatímco ženy označovaly všechny zmiňované formy chování jako obtěžující výrazně častěji. (Křížková, Maříková, Uhde, 2006: 50)

Dalším výrazným zaměřením na problematiku sexuálního obtěžování v kontextu České republiky jsou výzkumy Marty Vohlídalové (např. 2014). Vzhledem k tomu, že se zaměřuje primárně na specifické vysokoškolské prostředí, se jejími zjištěními ovšem dále detailně zabývat nebudu.

Zobrazováním sexuálního obtěžování v textech, potažmo v médiích se v českém kontextu příliš výzkumů nezabývalo. Můžeme však zmínit výzkum Appeltové, Možíšové a Vochocové (2016), které se věnovaly mediálnímu zobrazování genderově motivovaného chování (resp. násilí). Z kvantitativní analýzy vyplynulo, že v obdobích 2010-2011 a 2014-2015 se v médiích nejčastěji pojednávalo o sexuálním násilí (78,2 %), zatímco tématem sexuálního obtěžování se média zabývala v mnohem menší míře (3,4 %). (Appeltová, Možíšová, Vochocová, 2016: 21) Nejčastěji zobrazovaným schématem aktérů pak byly v rolích obětí ženy a za původce násilí byli označováni muži, a to i v (těch výjimečných) případech, kdy obětí byl muž. (Appeltová, Možíšová, Vochocová, 2016: 37) Původci násilí pak byli nejčastěji zobrazováni v ekonomicky výrazně výhodnějším postavení než jejich oběti. V kvalitativní části výzkumu pak Appeltová, Možíšová a Vochocová také pojmenovaly „několik hlavních rámců, v nichž média o genderově motivovaném násilí referovala“. (Appeltová, Možíšová, Vochocová, 2016: 64) Například rámeček „násilí v kontextu kariéry vlivných mužů“ se soustředí na případy sexuálního (nebo domácího) násilí páchaného tzv. VIP osobami, které jsou často dávány do souvislosti s jejich kariérním propadem. V tomto kontextu pak média věnují velký prostor informacím o profesních kvalitách těchto osob a následně dopadu aféry na jejich kariéru, čímž „vytvářejí prostor pro rámeček, podle něhož je obvinění ze sexuálního násilí či obtěžování zneužitelné právě v případě, že je potřeba zbavit se vlivného muže“. Zaujetí médií případy vlivných mužů autorky vysvětlují naplněním zpravodajských hodnot, jelikož jde o zprávy, které

v sobě mají prvek negativity, překvapení a odkazují k událostem týkajících se elitních osob. (Appeltoová, Možíšová, Vochocová, 2016: 43-44). Dalším rámcem je „kontroverze kolem genderově podmíněného násilí“, který má „tendenci násilí bagatelizovat, nabízet rámec kontroverzí či pochybností týkajících se obvinění a spekulovat o tom, zda obviněný ve skutečnosti není spíše obětí“. (Appeltoová, Možíšová, Vochocová, 2016: 45) Zejména v případě vlivných mužů média poukazují na zneužitelnost afér v neprospěch těchto osob, přičemž zdůrazňují nesrovnalosti v obvinění žen, či na „jejich pochybení při ohlašování činu, případně na kulturní odlišnosti, které způsobily, že si muži nebyli vědomi, že jednájí protiprávně“. (Appeltoová, Možíšová, Vochocová, 2016: 46)

Zahraniční výzkumy věnují tématu sexuálního obtěžování o něco větší pozornost. Zde lze jmenovat například Paulu McDonald a Saru Charlesworth (2012), které se zaměřily na rámování tématu sexuálního obtěžování v médiích. Mimo jiné definovaly čtyři různé mediální diskurzy týkající se sexuálního obtěžování především v pracovním prostředí: diskurz individuální deviace, systémový diskurz, diskurz genderové nerovnosti a technicko-právní diskurz. Diskurz individuální deviace zde představoval dominantní způsob zobrazování. Předkládá stereotypní obraz sexuálního obtěžování jako „individualizovaného problému charakterizovaného nevhodným chováním mezi zaměstnanci“⁵ (Charlesworth, McDonald, 2012: 101) Nejčastěji zobrazovanými aktéry jsou muži coby viníci a ženy jako oběti, a dominantním modelem je také obtěžování podřízené osoby nadřízenou. Tím média ignorují modely, které byly zjištěny dřívějšími výzkumy, neboť opomíjejí zobrazování sexuálního obtěžování mezi kolegy nebo mezi muži a nezabývají se ani širším kontextem. (Charlesworth, McDonald, 2012: 98-99, 101) Oproti tomuto dominantnímu zobrazování jsou ostatní diskurzy, které již kontextu pozornost věnují, značně utlumeny (co se četnosti výskytu týče). (Charlesworth, McDonald, 2012: 101) Systémový diskurz chápe sexuální obtěžování jako zakotvené v nastavení organizace/průmyslu, ale neodkazuje na genderovou nerovnost. Diskurz genderové nerovnosti si již všímá širšího kontextu a sexuální obtěžování vnímá především jako manifestaci nerovností ve společnosti, zatímco technicko-právní diskurz chápe toto téma především v kontextu zákona a zajímá ho právní objasnění/pojetí problému. (Charlesworth, McDonald, 2012: 101)

Celkově výzkum ukázal, že média zobrazují nejčastěji sexuální obtěžování, které se vyskytlo u osob na viditelnějších pozicích (což vedlo k veřejným skandálům a/nebo mělo

---

⁵ Vlastní překlad.

politické dopady) a více jak polovinu případů prezentují z perspektivy oběti. (Charlesworth, McDonald, 2012: 99)

1.3 Kampaň #MeToo

Kampaň #MeToo se stala symbolem boje proti sexuálnímu obtěžování - jejím záměrem bylo poukázat na problém sexuálního obtěžování a dodat odvahu obětem, aby o nepříjemných zkušenostech promluvily. V tomto kontextu použila slovní spojení „me too“ (já také) jako první americká aktivistka Tarana Burke, a to již v roce 2006. (Santiago, Criss, 2017 in Källvik, 2018) Vznikla tak kampaň, kterou však zpopularizovala více než po deseti letech až americká herečka Alyssa Milano. V říjnu 2017, v kontextu série obvinění amerického producenta Harveyho Weinsteina ze sexuálního obtěžování mnoha hereček, Milano na svém twitterovém profilu zveřejnila výzvu, aby každý, kdo někdy v životě zažil nějakou formu sexuálního obtěžování, odpověděl na její příspěvek „me too“. (Kantor, Twohey in Källvik, 2018) Na toto vybídnutí do druhého dne zareagovalo více než 55 000 lidí a kampaň se stala rychle virální a globální. Na začátku prosince 2017 se do kampaně #MeToo zapojilo již přes 85 zemí po celém světě a obvinění se netýkala pouze celebrit. (Sayej, 2017 in Källvik, 2018)

Cílem kampaně #MeToo bylo mimo jiné rozšířit všeobecné povědomí o sexuálním obtěžování jakožto rozšířeném problému, což se také stalo - kampaň se stala častým tématem mediálních článků a byla jí věnována (zejména na počátku) velká pozornost (také díky zapojeným celebritám). Kampaň #MeToo se tak stala významným rámcem pro společenskou diskuzi o sexuálním obtěžování. Také proto jsem si pro analýzu vybrala právě mediální články týkající se této kampaně.

2 Metodologie

2.1 Výzkumná otázka

Cílem této bakalářské práce je zjistit, jakým způsobem média v kontextu kampaně #MeToo konstruují téma a aktéry/aktérky sexuálního obtěžování. Na prezentování samotné kampaně se však nesoustředím - #MeToo je zde pro mne pouze jednotlivým tématem, ke kterému se analyzované články vztahují. Ve své práci si tedy kladu tyto otázky:

- Jakým způsobem je v médiích konstruováno téma sexuálního obtěžování v kontextu kampaně #MeToo?
- Jaké způsoby promluv - tedy jaké diskurzy - o sexuálním obtěžování se v médiích objevují a jak jsou v rámci nich vykreslováni jednotliví aktéři a aktérky?

2.2 Výzkumná metoda

2.2.1 Kritická diskurzivní analýza

Pro svůj výzkum jsem si zvolila metodu kritické diskurzivní analýzy. Kritická diskurzivní analýza (dále CDA) je souhrnný pojem pro kvalitativní metodu, která se zaměřuje na „jazyk a jeho vztah ke světu, přičemž jde o identifikaci činitelů skrývajících se za daty a jejich interpretaci za pomoci teorie na sociální úrovni“. (Antaki, 2004 in Vašát, 2008: 101) Cílem kritické diskurzivní analýzy je rozkrývat způsoby, jakými jsou v rámci diskurzů prostřednictvím jazyka utvářeny a udržovány sociální nerovnosti. (Prokopová, 2014: 8) CDA nemá sjednocenou teorii a metodologii, nalezneme zde více přístupů, které se v mnohém liší. Jako jejich společný základ však lze vnímat čtyři pojmy: kritika, diskurz, moc a ideologie.

Označení „kritická“ znamená, že zájmem analytika či analytičky je udržet si od dat odstup, zaměřit se na sebereflexi a zároveň spojovat data se sociálním kontextem a odkrývat „roli diskurzivní praxe v udržování nerovných mocenských vztahů“. (Meyer, Wodak, 2001; Joergensen, Phillips, 2002)

Diskurz lze chápat jako „určitou významovou reprezentaci světa“, která je podřízena určitým pravidlům a vyjednává se v sociální interakci. (Vašát, 2008: 102) V pojetí významného představitele kritické diskurzivní analýzy Normana Fairclougha má diskurz trojdimenzionální podobu. Fairclough ho chápe jako text, diskurzivní praxi a

sociální praxi. Texty jsou produkovány a vnímány v rámci určité diskurzivní praxe, která je řízena specifickými pravidly sociální praxe - jinak řečeno, „diskurz je řízen tzv. pravidly diskurzu, která ovlivňují sociální pravidla“. (Vašát, 2008: 104) Zároveň diskurz z dlouhodobějšího hlediska ovlivňuje struktury společnosti - má vliv na subjekty a jejich identity, vztahy mezi těmito subjekty a na vědění. Diskurz je tedy konstituující i konstituovaný - vytváří určitou reprezentaci světa a sám je tímto světem do určité míry ovlivňován. (Vašát, 2008: 104)

Podle CDA nemá jazyk moc sám o sobě, ale získává ji až tím, jakým způsobem mocní lidé jazyk užívají. (Prokopová, 2014: 16-17) Právě skrze moc je diskurz schopen ovlivňovat obsah (tedy vědění), vztahy mezi subjekty i subjekty samotné (jejich identitu). (Vašát, 2008: 104-105)

Dalším důležitým konceptem, který mimo jiné s mocí souvisí, je ideologie. V pojetí Fairclougha jde o strategii „konstrukce významů za účelem udržení vztahů moci, tedy o jejich legitimizaci“, jinak řečeno způsob, jakým jsou vytvářeny či udržovány vztahy mocenské nerovnosti. (Vašát, 2008: 105)

Phillips a Jorgensen (2002) shrnují pět základních aspektů, které se dají aplikovat na většinu forem této analýzy:

1. Diskurzivní praxe je důležitou součástí sociální praxe.
2. Diskurz je vnímán jako konstituovaný i konstituující.
3. Sociální kontext má být určující pro vnímání a analyzování jazyka.
4. V rámci diskurzu hraje důležitou roli ideologie, tedy to, jakým způsobem jsou vytvářeny či udržovány vztahy mocenské nerovnosti.
5. K obecnému vědění se má přistupovat kriticky. (Jorgensen, Phillips, 2002)

2.2.2 Diskurzivně-historický přístup Ruth Wodak

Diskurzivně-historický přístup (DHA, tedy „discourse-historical approach“) podle Ruth Wodak je jednou z podob CDA. Pro svou analýzu jsem si zvolila tuto metodu především kvůli jejímu zaměření na aktéry, ale i události či procesy - na to, jak jsou pojmenovávány, charakterizovány a z jaké perspektivy je k nim přistupováno.

Za základní jednotky Wodak považuje diskurz, text a žánr. Diskurz vnímá jako „ukazování určité části sociální praxe z určité perspektivy“. (Wodak in Meyer, Wodak, 2002) Jde o analytický konstrukt, a tak se v rámci DHA mimo jiné klade důraz na metodu triangulace, pomocí které se analytik či analytička vyhne nebezpečí zaujatosti.

Text je vnímán jako „specifická a unikátní realizace diskurzu“, jinak řečeno jde o jistou podmnožinu diskurzu. (Wodak, Krzyzanowski, 2008) Žánr je chápán tak, jak jej pojal také Fairclough, tedy jako „společensky uznaný způsob užívání jazyka v konkrétních typech komunikačních situací.“ (Fairclough, 1995: 14 in Reisigl, Wodak, 2009: 147)

V DHA je důležitým konceptem kontext, pomocí kterého lze zkoumat vztahy mezi diskurzem, textem a žánrem. Wodak chápe kontext komplexně jako:

1. „Sociopolitický a historický kontext
2. Aktuální/situační kontext
3. Bezprostřední jazykový kontext a
4. Intertextové a interdiskurzivní vztahy“ (Lehečková, Hořejší, 2015: 129)

Intertextovostí se míní to, jak jsou texty vzájemně propojené, což může nabývat různých podob - od explicitního odkazování k hlavním aktérům či tématům až po využívání totožných klíčových argumentů ve více textech. V rámci přenosu prvků se sleduje také rekontextualizace, tedy to, jakým způsobem jsou tyto prvky zasazeny do nového kontextu a jakých nových významů posléze nabývají. Interdiskurzivita pak odkazuje k propojenosti více diskurzů - jejich spojením totiž mohou vzniknout nová podtémata, čehož si DHA všímá. (Reisigl, Wodak, 2009: 148)

Diskurzivně-historický přístup si klade pět základních otázek, kterým odpovídá pět typů diskurzivních strategií: nominace, predikace, argumentace, diskurzivní reprezentace a zesilování/zmírňování. Diskurzivní strategií se rozumí „více či méně záměrný plán postupu zvolený k dosažení konkrétního společenského, politického, psychologického nebo jazykového cíle“. (Reisigl, Wodak, 2009: 151)

V rámci **nominace** si analýza všímá, jak jsou aktéři (osoby, objekty, události či procesy) pojmenováváni a jak je k nim odkazováno, jinak řečeno cílem je odhalit diskurzivní konstrukci sociálních aktérů. **Predikace** se pak zaměřuje na jejich kvalifikaci, tedy na to, jaké charakteristiky, rysy či kvality jsou jim přisuzovány. Dalším bodem (**argumentace**) je rozlišení toho, jaké argumenty jsou v rámci diskurzu používány. V rámci **diskurzivní reprezentace** či perspektivizace rozeznáváme, jaké je stanovisko autora, tedy z jaké pozice jsou nominace, predikace a argumenty vysloveny. Posledním typem diskurzivní strategie je **zesilování/zmírňování**, tedy rozlišení toho, jak jsou určité výpovědi vyjádřeny. Pomocí rozeznání těchto strategií je pak možné odhalit podobu diskurzu. (Reisigl, Wodak, 2009: 151) Právě na rozlišení těchto diskurzivních strategií se zaměřím ve své analýze (viz kap. 2.4 „Analýza dat“).

2.3 Výběr vzorku

Cílem mé práce je odhalit, jakým způsobem média v rámci kampaně #MeToo konstruují téma sexuálního obtěžování, čímž ve společnosti utváří jistou představu o tomto problému. Pro svou analýzu jsem zvolila články z online zpravodajských serverů, které měly na začátku kampaně #MeToo, tj. v říjnu 2017 nejvyšší počet reálných uživatelů⁶. Těmi byly domény iDNES.cz, novinky.cz, blesk.cz a super.cz. Server super.cz jsem nakonec do analýzy nezahrnula, protože zveřejnil oproti ostatním výše jmenovaným výrazně menší počet článků. Online zpravodajské servery mají oproti tištěným médiím tu výhodu, že zde pro články není pouze omezený prostor. Četnost příspěvků o daném tématu ani jejich rozsah tak není tímto způsobem limitován. Charakter článků z online zpravodajství a tištěných médií se tak může lišit, a proto jsem zvolila pouze jednu z možností. (V případě vybraných domén jde o volně dostupné servery, které není nutné si nijak předplácet a jejich dosah tak může být větší.)

Výběr článků pro analýzu jsem provedla pomocí databáze NEWTON Media Search pod klíčovým slovem „me too“, a to v období od začátku kampaně (říjen 2017) do chvíle, kdy byl odsouzen první obviněný (25. září 2018), což odpovídá přibližně jednomu roku trvání kampaně. V tomto období odpovídalo zadaným kritériím celkem 302 článků. Tento počet jsem následně zredukovala na 134 (jejich rozložení mezi jednotlivé servery viz tabulka 1). Do další analýzy jsem nezahrnula duplicitní zprávy a také články, které se #MeToo nezabývaly podrobněji, ale o kampani zde byly pouze zmínky. Jsem si vědoma toho, že i tyto články mohou významně vypovídat o tom, jakým způsobem je sexuální obtěžování médií prezentováno (v jakých dalších kontextech je k němu odkazováno). Tato sdělení mají ale oproti článkům vyloženě o případech sexuálního obtěžování jiný charakter, a tak na ně nelze použít stejný analytický nástroj, jak jej popisují v kapitole 2.4 „Analýza dat“.

---

⁶ Podle projektu NetMonitor, který sleduje návštěvnost internetu - zadavatel: SPIR, realizátor: GEMIUS, S.A. Mezi domény s nejvyšším počtem reálných uživatelů v říjnu 2017 patří i seznam.cz a heureka.cz, které jsem nevyužila, protože se nejedná o zpravodajské servery. NetMonitor. [online] [cit. 4-3-2019] Dostupné z: <http://www.netmonitor.cz/o-projektu>

Tabulka 1: Počet vybraných článků pro analýzu na zpravodajský server, resp. jeho rubriku

Zpravodajský server	Rubrika	Počet článků z rubriky	Počet článků ze serveru celkem
blesk.cz	Svět	18	40
	Události	7	
	České celebrity	3	
	Světové celebrity	8	
	Rozhovory	1	
	Láska a vztahy	1	
	Ze života hvězd	1	
	Příběhy	1	
iDNES.cz	Zprávy	35	61
	Revue	18	
	Auto	2	
	Ona	4	
	Ekonomika	2	
novinky.cz	Domáci	1	33
	Zahraniční	18	
	Kultura	10	
	Ekonomika	2	
	Komentáře	1	
	Muži	1	

2.4 Analýza dat

V rámci analýzy využívám diskurzivně-historický přístup Ruth Wodak. Kritická diskurzivní analýza podle Ruth Wodak, jak byla popsána v kapitole 2.2.2 („Diskurzivně-historický přístup Ruth Wodak“) se soustředí nejen na samotné aktéry, což bylo hlavním důvodem pro její využití v mé analýze, ale věnuje se také intertextovosti a interdiskurzivitě textů, klade důraz na (nejen) sociální a historický kontext. S ohledem na rozsah bakalářské práce se v analýze ovšem soustředím pouze na základní diskurzivní strategie, tedy na těchto pět otázek, jak je položila Wodak (2009):

- „Jak jsou osoby, objekty, jevy/události, procesy a akce pojmenovány, jak se k nim odkazuje? (nominace)
- Jaké charakteristiky, kvality a rysy se přisuzují aktérům, objektům, jevům/událostem a procesům? (predikace)
- Jaké argumenty se v daném diskurzu používají? (argumentace)
- Z jaké perspektivy jsou nominace, predikace a argumenty vysloveny? (diskurzivní reprezentace)
- Jsou příslušné výpovědi vyjádřeny otevřeně; jsou zesilovány, nebo naopak zmírňovány? (posilování / zmírňování)“
(Reisigl, Wodak, 2009: 151)

Analýza probíhala tak, že jsem v každém analyzovaném článku rozlišovala nejen „kategorii“ aktéra/aktérky (například jde-li o oběť či viníka), ale také výše zmíněné diskurzivní strategie, tedy mimo jiné, jakým způsobem je označen/a (nominace), jaké vlastnosti jsou mu/jí přisuzovány (predikace) a kým, jaká je zde pozice/přístup autora či jakým způsobem aktéři/aktérky promlouvají a jak velký prostor k promluvě dostávají (diskurzivní reprezentace). Níže uvádím příklad toho, jak samotná analýza vypadala:

Tabulka 2: Diskurzivní strategie - příklad analýzy

Článek: Další oběť úchyla Weinsteina: Uma Thurman je ráda, že teď trpí on! Rychlou kulku si nezaslouží, napsala (Blesk.cz, 24.11.2017)

Nominace	Predikace	Argumentace	Diskurzivní reprezentace	Zesilování/zmírňování
Uma Thurman - další oběť úchyla Weinsteina, hollywoodská herečka, slavná herečka	kteřá byla tento rok hostem na filmovém festivalu v Karlových Varech - je ráda, že teď trpí on, byla v létě váženým hostem karlovarského filmového festivalu, zahrála hlavní roli a tak s ním byla často ve styku Thurman: Byla jsem rozčilená	... se navezla do producenta, naznačila, že byla také producentovou obětí, Thurman: měla jsem k tomu několik důvodů. MeToo, i když byste to podle mého obličej neřekli, napsala si na sociální síť a přiznala tak, že byla také Harveyho obětí	Napsala si, uzavřela diplomaticky	Po slavných hollywoodských herečkách Angelině Jolie nebo Gwyneth Paltrow se nyní ozvala také Uma Thurman, Navíc se s ním setkala X Co přesně jí provedl, ale neuvedla.
Harvey Weinstein - úchyl, producent, Producent a zakladatel firmy Miramax	který je obviněn, byl producentem filmů Kill Bill, Thurman: rychlou kulku si nezaslouží	má na triku desítky obvinění, dával velmi jasně najevo, že mu může být vděčná za svoji kariéru a neodpustil si také několik sexuálních narážek		Velmi jasně
Rose McGowan - herečka známá ze seriálu Čarodějky	Proti Weinsteinovi se jako první ohradila			
Ženy	které se rozhodly prásknout na Harveyho, co jim prováděl			Thurman: Myslím, že je to chvályhodné
Sexuální obtěžování: znásilnění nebo sexuálního obtěžování, špatná zkušenost, několik sexuálních narážek	dával velmi jasně najevo, že mu může být vděčná za svoji kariéru a neodpustil si také několik sexuálních narážek		Můžeme zatím jenom hádat, co jí (Thurman) Harvey provedl, buď...a nebo...	a nebo došlo i k horší variantě...

Jak je vidět v tabulce 2, ne v každém článku se u každého aktéra/aktérky vyskytovalo všech pět diskurzivních strategií. Některým aktérům/aktérkám bylo věnováno více prostoru a o ostatních zde byla pouze zmínka, což se v tabulce projevilo. I tak lze z této tabulky vyvodit charakteristiky jednotlivých aktérů/aktérek:

Obviňující:

- Nominace: *Uma Thurman (konkrétní jméno - slavná osobnost), další oběť (explicitní označení, obviňující jako „objektivní“ oběť), hollywoodská herečka, slavná herečka (profese, úspěch)*
- Predikace: *byla v létě váženým hostem (profesní úspěch, váženost)*
- Argumentace: *MeToo, i když byste to podle mého obličeje neřekli, napsala si na sociální síť a přiznala tak, že byla také Harveyho obětí (explicitní označení, obviňující jako „objektivní“ oběť)*

Obviňovaný:

- Nominace: *Harvey Weinstein (konkrétní jméno - slavná osobnost), úchyl (explicitní označení, obviňovaný jako „objektivní“ viník, deviant), producent, zakladatel firmy Miramax (profese, úspěch)*
- Predikace: *byl obviněn (pasiv), rychlou kulku si nezaslouží (viník, závažnost, špatnost jeho činů)*
- Argumentace: *má na triku desítky obvinění (důkaz zvrhlosti obviněného)*

Sexuální obtěžování:

- *Špatná zkušenost, několik sexuálních narážek (mírnější formy sexuálního obtěžování)*
- *Má na triku desítky obvinění (další hromadná obvinění jako důkaz „objektivní“ obvinění a zvrhlosti obviněného)*

Tento výčet je malou ukázkou toho, jakým způsobem jsem přistupovala k rozlišeným diskurzivním strategiím. Obdobná analýza proběhla i u zbylých článků. Na základě podobných způsobů referování o aktérech a sexuálním obtěžování jsem tedy nakonec rozlišila pět typů diskurzů: *sexuální obtěžování jako „společenský problém“*, *„neutrální fakt“*, *„povyk“*, *„módní záležitost“* a *„senzace“*. Tyto diskurzy detailně rozeberu v následující části práce.

2.5 Limity práce

Jak bylo popsáno v přechozím kapitolách, tato práce využívá kvalitativní analýzu (konkrétně diskurzivně-historický přístup Ruth Wodak), v rámci které jistá rozhodnutí výzkumníka mají vliv na výsledky výzkumu. Jistým omezením práce je již výběr zdrojů článků, tedy to, že se práce zaměřuje pouze na česká online zpravodajská média a nepostihuje tak celý mediální diskurz, pro který se uvedená zjištění mohou lišit. Dále se

zabývá pouze analýzou textů a opomíjí tak například obrazové materiály (ilustrační fotografie u článků), které také mohou poskytovat zajímavá zjištění ohledně konstruování obrazu aktérů a akterek.

Ruth Wodak zahrnuje do svého přístupu (DHA) zájem o interdiskurzivitu, intertextualitu, sociálněpolitický, historický a sociální kontext. Dále klade důraz na dodržování principu triangulace, který zohledňuje „širokou škálu empirických výzkumů, teorií, metod a doplňkových teorií“ a umožňuje tak výzkumníkovi vyhnout se případné zaujatosti. (Reisigl, Wodak, 2009: 147) Zvolená metoda analýzy je však v tomto případě z rozsahových důvodů omezena pouze na rozlišování pěti základních diskurzivních strategií.

Domnívám se tedy, že pro další, případnou rozsáhlejší práci by mohlo být přínosné do analýzy zahrnout jak jiné druhy médií (např. tištěné noviny), tak další materiály, které média se svým publikem sdílí (např. ilustrativní fotografie). Metoda DHA výzkumníkovi nabízí i jiné, doplňující postupy, než jaké využívá tato práce, a jejich využití by pro další výzkum mohlo být užitečné (např. zájem o interdiskurzivitu, intertextualitu či princip triangulace).

3 Praktická část

3.1 Analýza

V této části představím výsledky analýzy mediálních článků věnujících se kampani #MeToo. Pomocí diskurzivně historického přístupu Ruth Wodak jsem na základě podobností v referování o aktérech, aktérkách i procesech rozlišila pět různých typů, které jsem označila jako:

- sexuální obtěžování jako „společenský problém“,
- sexuální obtěžování jako „neutrální fakt“,
- sexuální obtěžování jako „povyk“,
- sexuální obtěžování jako „módní záležitost“,
- a sexuální obtěžování jako „senzace“.

Je třeba zmínit, že rozdělení článků mezi těchto pět typů není jednoznačné - některé články využívaly pouze jeden typ, v některých lze naopak rozpoznat kombinace více způsobů referování. Popsané kategorie lze tedy označit za „ideální typy“ ve weberovském smyslu. (Keller, 2004: 261-262)

V této části tedy popíšu jednotlivé typy referování - u každého typu se zaměřím na způsob zobrazování obviňujících, obviňovaných i dalších aktérů/aktérek, kteří v textech figurují. Dále mne bude zajímat, jak je referováno o sexuálním obtěžování jako takovém, případně jaký je postoj autora/autorky a jak se v kontextu chápání sexuálního obtěžování mluví o českém přístupu k tomuto problému.

3.1.1 Sexuální obtěžování jako „společenský problém“

Články referující o sexuálním obtěžování jako o „společenském problému“ tak činí tím způsobem, že upozorňují na případy obtěžování jako na záležitost, která se týká celé společnosti, je rozšířená a závažná. Zdůrazňují, jaké následky má taková zkušenost na oběť a poukazují také na to, že toto téma je často zlehčováno. K bagatelizujícím argumentům je v člancích přistupováno kriticky, naopak je oceněna odvaha těch, kteří se se zkušeností sexuálního obtěžování veřejně svěřili.

Obviňující

Osoby, které vynesly obvinění, jsou v člancích představovány především jako ženy. Připouští se sice, že sexuální obtěžování zažívají i muži, ale o těch je zde spíše jen zmínka

a texty se nadále zaměřují na ženy. Promluvy žen o sexuálním obtěžování pak jsou dominantně tematizovány jako „svěření se s tím, co zažily“, nikoli jako obvinění provinilce, pro kterého očekávají trest. Ve smyslu obětí se v článcích mluví o ženách obecně i o konkrétních osobách. Ty jsou pak pojmenovávány konkrétními jmény a profesí, kterou vykonávají, kde je zdůrazněno, že jsou či byly v podřízeném postavení vůči údajnému viníkovi. Bývají také označeny přímo jako „oběti sexuálního obtěžování“. Vystupují zde jak ženy nepříliš známé (či vůbec - například ze sociálních sítí), tak slavné (herečky, zpěvačky...). Jejich rozhodnutí svěřit se je hodnoceno jako statečné, jako čin, ke kterému ženy musely sebrat odvalu. Následující úryvek je příkladem takového hodnocení i zmínky o mužích jakožto obviňujících:

„Jedná se o nejrychlejší společenskou změnu (myšleno kampaň #MeToo, pozn. autorky) za poslední desetiletí. Začala jako čin stovek odvážných žen - a některých mužů⁷ - kteří se rozhodli sdělit svůj příběh světu,“ uvedl šéfredaktor magazínu Time Edward Felsenthal.“
(zpravy.iDNES.cz, 6.12.2017)

Odvaha obviňujících je v mnohých textech umocněna zmínkou o tom, na jaké překážky naráží či naráželi, když chtěli případ řešit - jde o odpor vyšetřovatelů (mužů), kteří jejich nepříjemné zážitky odmítají řešit a bagatelizují je, což obviňujícím způsobuje trauma (toto trauma je prezentováno jako závažnější než to, které bylo způsobeno sexuálním obtěžováním). Při referování o ženách jako obětech sexuálního obtěžování je poukazováno na to, že jsou muži - viníky (i společností celkově) - vnímány především jako objekty - často jako objekty vyloženě sexuálního zájmu a v tomto smyslu je také zdůrazňována jejich tělesnost.

Obviňování

Obviňování či viníci nejsou vykreslováni tak detailně jako obviňující. Jde o muže, kteří jsou v článcích pojmenováni prostřednictvím jejich profese, kdy je zdůrazňováno jejich dominantní postavení. Pokud se mluví o mužích obecně, bývají označeni také jako „agresori, devianti či zvrhlíci“. Zpravidla nedostávají prostor k promluvě, ale jsou označováni jako ti, kteří si za své chování zaslouží trest. Přestože v případě obviňujících se přiznává, že jimi mohou být i muži, v případě obviňovaných nejsou žádné zmínky o ženách.

---

⁷ Citovaný text je tučně zvýrazněn autorkou.

Autor/autorka

Autoři a autorky článků se buď neztotožňují přímo s nikým, nebo s obviňujícími, kdy ženy jsou vnímány jako „my“ a muži jako „vy“, popřípadě „oni“, jak je vidět na příkladu:

„My (myšleno ženy, pozn. autorky) se totiž zamýšlíme dnes a denně, co vyjadřujeme způsobem, kterým se oblékáme, malujeme, vyjadřujeme, milujeme. Zdali to nebude bráno jinak, než to bylo myšleno. Čelíme tomu v práci, mezi přáteli, v partnerských vztazích i ve veřejném prostoru. Vítejte v našem světě! Pokud vám v něm není příjemně, změňte ho prosím tak, že začnete měnit ten, ve kterém žijete vy.“

(blesk.cz, 17.10.2017)

Další aktéři a aktérky

Jako další aktéři/aktérky zde vystupují podporovatelé obviňujících či obecně boje proti sexuálnímu obtěžování. Do této kategorie jsou zařazeni jak muži, tak ženy. U žen je stejně jako u obviňujících zdůrazňována jejich odvaha ozvat se, muži jsou zde zastoupeni jako politici, kteří se snaží obviňující podpořit a zavést nová pravidla ohledně předcházení sexuálnímu obtěžování a postihování viníků.

Kritici či odpůrci/odpůrkyně sexuálního obtěžování zde sami o sobě nevystupují, ale jejich názor je zprostředkován skrze podporovatele/podporovatelky, kteří poukazují na to, jak je toto téma bagatelizováno a staví to do opozice názoru, o jak závažný problém jde.

Dále zde vystupují odborníci (především jde o ženy), kteří se vyjadřují o situaci v České republice (viz níže).

Sexuální obtěžování

Sexuální obtěžování je prezentováno jako rozšířený, závažný problém, který se týká všech, což je dokazováno poukazováním na statistiky a průzkumy. Autoři/autorky o formách sexuálního obtěžování mluví spíše obecně a nabízí výčet toho, co může být jako obtěžování vnímáno. Zmiňují nejen znásilnění, ale i takové formy, které jsou v jiných diskurzích brány jako nevýznamné (například letmé dotyky a slovní nářky). O konkrétní podobě obtěžování pak mluví sami obviňující. Zdůrazněna je především otázka moci a postavení viníka, které v rámci sexuálního obtěžování využívá. V obětech vyvolává strach, stud a trauma samotné sexuální obtěžování, ale i možnost obvinění - bojí se například stigmatizace, předsudků nebo například ztráty zaměstnání, což je uváděno jako častý důvod k zamlčení nepříjemného zážitku. Právě strach z obvinění či to, co poté obviňující

musí snášet je popisováno jako vážnější problém než trauma ze samotného sexuálního obtěžování.

Sexuální obtěžování a Češi

V kontextu sexuálního obtěžování a České republiky se píše především o tom, jak je Čechy/Češkami negativně vnímáno. Autor/autorka nebo odborníci, kteří promlouvají, poukazují na to, jak Češi a Češky sexuální obtěžování zlehčují, což je v člancích dáno do kontrastu se statistikami, které naopak ukazují, že jde o závažný problém. Češi a Češky jsou tak vykresleni jako ti, kteří se dopouštějí bagatelizace a tolerance sexismu a mají často předsudky jak o obětech, tak o samotných vinících, což je dokazováno odborníky na základě průzkumů či statistik. Jako důvod je označena nevědomost Čechů/Češek o tomto problému a také to, že samotné téma sexuálního obtěžování je v České republice spíše společenské tabu než problém, který je řešen. Následující část článku ukazuje jeden z modelů, jakým je toto téma prezentováno:

*„Jednou se mi stalo, že mě doktor začal hladit po nohou a stehnech. Když jsem to řekla sestřičce, ona jen pokrčila rameny a odsekla, že on je takový, ale je neškodný,“ říká další český status. I to je další ze zásadních problémů, se kterými se podle Nejedlové česká společnost potýká. **Téma sexuálního násilí je u nás tabu a je často vnímáno jako osobní problém oběti. Zároveň bojujeme s mýty, že oběti si za znásilnění mohou samy, protože byly buď opilé, nebo vyzývavě oblečené.**“*

(Blesk.cz, 21.10.2017)

3.1.2 Sexuální obtěžování jako „neutrální fakt“

Některé články prezentují sexuální obtěžování jako „neutrální fakt“ v tom smyslu, že se snaží nepřiklánět ani na jednu stranu (obviňujících či obviňovaných, odpůrců či podporovatelů) a nehodnotit jednání aktérů a akterek. Články se vyhýbají konkrétním označením aktérů/akterek coby viníků či obětí, a pro argumentaci využívají referencí na jiná média, popř. authority.

Obviňující

Jako obviňující jsou zde označeny výhradně ženy - buď se mluví o ženách obecně, či promlouvají konkrétní osoby v anonymitě, nebo se zpráva zaměřuje na obvinění známé ženy / známých žen, které jsou pojmenovávány konkrétními jmény a charakterizovány skrze jejich profesi a věk. Promlouvají zde přímo i nepřímo, mohou být označeny i jako

„oběti“, ale dominuje zde autorův odstup v podobě označení „údajné“, jako v případě následujícího článku:

„Weinsteina obviňovaly (myšleno ženy, pozn. autorky) z osahávání a urážlivých výroků, ale i z omezování osobní svobody a znásilnění. **Mezi údajnými oběťmi** jsou filmové hvězdy jako Salma Hayeková či Gwyneth Paltrowová.“

(Zpravy.iDNES.cz, 25.5.2018)

Promluvy žen jsou zde pojmenovány jako obvinění mířená často na konkrétní osoby (působí agresivněji než v případě *sexuálního obtěžování jako „společenského problému“*).

Obviňování

Oproti obviňovaným v diskurzu *sexuálního obtěžování jako „společenský problém“* nejsou obviňovaní přímo označováni jako viníci či násilníci. Jde výhradně o muže, u kterých je naopak zdůrazněna jejich profese, úspěch, moc, sláva a také věk. Jde tedy především o konkrétní osobnosti. Mají prostor pro promluvu - promlouvají buď sami za sebe, nebo skrze právníky (viz „další aktéři“). Dominantní reakcí na obvinění je jeho absolutní odmítnutí a bagatelizování jako lež. Další reakcí je omluva, ale pouze částečná. Obvinění se omluví za „chování, které mohlo být vnímáno jako nevhodné“, ale samotné sexuální obtěžování odmítají, či tvrdí, že si ho nevybavují, nepamatují, což je například případ i tohoto článku:

„Tvrzení Rossetterové Hoffman nekomentoval, Grahamové se ale omluvil, že ji mohl vystavit trapné situaci. **Současně nicméně uvedl, že si na žádné své nepřístojnosti nevzpomíná.**“

(Blesk.cz, 16.12.2017)

Autor/autorka

Obviňující i obviňovaní, stejně jako kritici a podporovatelé/podporovatelky (viz „další aktéři“) dostávají podobný prostor k promluvám. Autoři/autorky k referování o obvinění, samotném sexuálním obtěžování i promluvám aktérů/aktérek využívají označení jako „údajné“, „prý“ „podle ní/něj“ či odkazy jako „tvrdí, že...“, „uvedl/a, že“ a podobně, čímž vyjadřuje buď subjektivitu výpovědi aktéra/aktérky, či osobní distanci od problému, o kterém zrovna referují. Při sdělování informací se také často odkazují na jiná média, která tyto informace zveřejnila dříve (často jde o zahraniční tisk).

Další aktéři a aktérky

Jak bylo řečeno výše, za obviněné v některých případech promlouvají jejich právníci. Ti nejsou nijak konkrétně vykresleni či charakterizováni - jsou označováni skrze svoji profesi, případně konkrétní jméno. Právníci vypovídají místo obviněných, tedy referují jejich promluvy či se jich přímo zastávají.

Dále zde vystupují podporovatelé/podporovatelky obviňujících či obecně boje proti sexuálnímu obtěžování. Buď jde o konkrétní média, která byla oceněna za to, že se zapojila do boje proti sexuálnímu obtěžování a dopomohla vzniku diskuze o tomto problému ve veřejném prostoru, nebo jde o skupiny lidí. Ty jsou označeny jako „*feministky*“ nebo „*aktivistky*“ - tedy v ženském rodě a množném čísle. Mluví se o nich obecně a nejsou zde žádná konkrétní jména ani podrobnější charakteristika. Feministky/aktivistky také dostávají prostor pro promluvu - mluví buď o mužích jako vinících, kteří mají ve společnosti dominantní postavení a zneužívají svoji moc, nebo se vyjadřují k odpůrcům/odpůrkyním, které (ostře) kritizují, jak ukazuje například následující úryvek:

„Feministky v ostrém prohlášení také uvedly, že většina signatářek úterního dopisu jsou recidivistky v oblasti obhajoby pedofilních zločinců nebo oslavy znásilnění“. Podle nich úmyslně směřují násilí se sváděním, založeným na respektu a potěšení. „Tímto textem se snaží zatlačit zpět olověný poklop, který jsme začaly nadzdvíhat,“ uvedly.“
(revue.iDNES.cz, 10.1.2018)

Odpůrci/odpůrkyně jsou dalšími aktéry/aktérkami, kteří zde vystupují sami za sebe. Zde lze rozlišit několik skupin kritiků/kritiček. Jednou skupinou jsou konkrétní osoby - například kolegové/kolegyně či přátelé obviněného, kteří se zastávají obviněného, ale sexuální obtěžování obecně přitom nezlehčují. Mluví o konkrétním případě, který hodnotí - vykreslují obviněného jako člověka, který by se sexuálního obtěžování nedopustil či celou kauzu kritizují jako nesmyslnou. Další skupinou jsou aktéři/aktérky, kteří kritizují vyloženě obvinění ze sexuálního obtěžování a obecně současnou diskuzi o tomto tématu. Dominují zde reference o slavných osobách (obecně i konkrétní jména), které se vůči kampani #MeToo vymezily otevřeným dopisem. Ty kritizují obvinění ze sexuálního obtěžování jako „*přehnaná*“, jako „*hon na čarodějnice*“ či „*kriminalizaci mužů*“. Nerozlišují různé formy sexuálního obtěžování - mluví buď o případech znásilnění (jako legitimní důvod ke vznesení obvinění), nebo o projevech galantnosti, které jsou podle nich zveličovány. Letmé dotyky či slovní narážky, které jsou obviňujícím nepříjemné, vnímají jako pouhé „*nešvary mužů*“, jak je vidět i v tomto článku:

*„Podle podepsaných pod dopisem jde o jakýsi hon na čarodějnice. **„Přitom jejich jediným nešvarem bylo, že se dotkli něčího kolena, pokusili se ukrást polibek, mluvili o ‚intimních‘ záležitostech při obchodní večeři nebo posílali sexuálně explicitní zprávy ženě, která zájem neopětovala, ‘ podotýká se v textu. ‘***
(revue.iDNES.cz, 10.1.2018)

Sexuální obtěžování

Popisu sexuálního obtěžování není věnována příliš velká pozornost, mluví se o něm primárně v obecné rovině (ve smyslu vysvětlení kontextu podávané zprávy):

*„Weinsteinova aféra zažehla kampaň #MeToo, v níž se ženy na celém světě začaly svěřovat se svými negativními **zkušenostmi se sexuálním obtěžováním nebo násilím.** ‘*
(blesk.cz, 4.8.2018)

3.1.3 Sexuální obtěžování jako „povyk“

Články v rámci tohoto diskurzu zobrazují především kritický pohled na sérii obvinění ze sexuálního obtěžování, která byla v průběhu kampaně #MeToo vznesena. Poukazují zejména na možnou škodlivost takových obvinění (možnost falešného obvinění) a hodnotí celkově veřejnou diskuzi kolem tohoto tématu jako „povyk“. Často prezentovaným názorem je, že „oběti“ přehánějí a že celá situace povede k tomu, že se muži budou bát projevit ženám sebemenší zdvořilost (např. podržení dveří), přičemž v argumentaci dochází k zaměňování sexuálního obtěžování s projevy galantnosti.

Obviňující

Jako obviňující zde vystupují výhradně ženy - primárně obecně, ale i jako slavné osobnosti, hollywoodské herečky (pojmenovány jsou konkrétními jmény). Nejsou ovšem nijak výrazně charakterizovány a ani nedostávají velký prostor pro promluvu, pokud vůbec nějaký.

Obviňovaní

V případně obviňovaných jde o muže - často konkrétní celebrity či politiky, kteří jsou pojmenováni především skrze jejich profesi, úspěch, významnost a moc, kterých v průběhu kariéry dosáhli. Zároveň jsou prezentováni i jako „oběti obvinění“, neboť se poukazuje na to, jak jejich kariéra a úspěch (popřípadě oblíbenost) v důsledku obvinění utrpěla, jako například v tomto případě:

„Světově proslulý a uznávaný český fotografický dokumentarista Antonín Kratochvíl byl nedávno obviněn některými bývalými kolegyněmi, že se k nim před lety choval neurvale. Agentura Seven Photo Agency (VII), kterou Antonín Kratochvíl spoluzakládal, mu okamžitě pozastavila členství a odstranila jeho práci z agenturního webu a jeho jméno ze seznamu emeritních členů.“

(novinky.cz, 7.8.2018)

Další aktéři a aktérky

Výrazně zde vystupují především kritici, odpůrci/odpůrkyně obviňování. Kritici či kritičky jsou označováni konkrétními jmény a charakterizováni skrze svou kariéru a úspěch. Poukazují zejména na negativní průvodní jevy kampaně #MeToo jako možnost falešných obvinění, absenci presumpce nevinu u obviněných osob či zneužívání obvinění k pomstě nebo k vlastnímu obohacení. Adekvátním řešením sexuálního obtěžování podle nich není veřejné obvinění, ale buď momentální fyzická obrana (facka pachatelů) či využití právních možností (odkazují se na zákony a průběh soudních procesů).

Aktéry/aktérkami, kteří sami za sebe sice nevystupují, ale je o nich obecně promlouváno, jsou Američané a obecně „Západ“. Jsou zde prezentováni jako ti, kteří diskuzi ohledně sexuálního obtěžování přehánějí a vytvářejí tak „zbytečný povyk“, jak je explicitně vyjádřeno například v následujícím úryvku:

„Američané začínají zpytovat svědomí, zda se to s povykem kolem sexuálních skandálů nepřehání. Některé případy ukázaly, jak málo stačí k lidské i profesní likvidaci obviněného člověka.“

(zpravy.iDNES.cz, 14.12.2017)

Američané coby zaměstnanci/zaměstnankyně jsou zde prezentováni také jako „nepřímé oběti“ tohoto povyku, neboť má vliv na jejich pracovní prostředí (viz níže), což je v článcích prezentováno například takto:

„Kampaň proti sexuálnímu obtěžování #MeToo letos ovlivní romantiku svátku svatého Valentýna, který slaví zamilovaní převážně v anglosaských zemích. Zmrazit může podle odborníků na vztahy především to, co bylo po dlouhé roky jednou z cest vedoucích k manželství - milostné románky na pracovišti, napsala agentura Reuters. Počet Američanů, kteří přiznávají, že se zamilovali na pracovišti, se snižuje.“

(novinky.cz, 6.2.2018)

Sexuální obtěžování

Když se mluví o sexuálním obtěžování, tak je poukazováno především na mírnější formy (tak jak je označují např. Křížová, Maříková, Uhde, 2006), jako jsou sexuálně podbarvené řeči a poznámky. V tomto diskurzu se také setkáme s označením „*harašení*“ (překlad anglického sexual harassment). Obvinění vznesená po letech jsou kritizovaná jako nesmyslná („obviňující se měl ozvat dřív“, „nemá pro to důkazy“ atd.) či zcela vymyšlená (nebezpečí falešných obvinění).

V rámci kritiky vlny obvinění také dochází k zaměňování projevů galantnosti a sexuálního obtěžování. Kritici v tomto ohledu využívají nejvíce argumentů týkajících se následků takového obvinění - současný stav označují za „*hon na čarodějnice*“ či za „*kriminalizaci mužů*“, kdy obviněný je automaticky označen za viníka a neplatí zde presumpce nevinny. Je poukazováno také právě na falešná obvinění a na to, že se „terčem“ obvinění stávají především slavní a mocní (muži) - je naznačováno, že taková obvinění jsou vznesena především za účelem zviditelnění či obohacení se. Obviněný, aniž by s ním byl veden soudní proces, je pak automaticky trestán - dopadem na jeho kariéru nebo dokonce vlastní život (případy sebevražd). Tato „nespravedlnost“ je v článcích reflektována například i následujícím způsobem:

„V USA a brzy patrně i v Evropě zas bují nový sexuální mccarthismus. MeToo. Ženy se začínají rozpomínat, že jim nějaký v současnosti vlivný či bohatý muž sáhl před 40 lety na koleno či udělal sexuální návrh. A jak jsou z toho zničené a deprivované. Jojo. Ale myslí to vážně. Označení muži jsou jak v čarodějnických procesech bez možnosti reálné obhajoby. Většinou vyhození z práce a vláčení médií zleva zprava.“
(novinky.cz, 27.11.2017)

Samotný boj proti sexuálnímu obtěžování také není hodnocen příliš pozitivně, protože za důsledky jsou označovány nová nařízení ve firmách, které vedou akorát k „nudným“ večírkům a menší šanci zaměstnanců/zaměstnankyň na nalezení šťastného vztahu na pracovišti:

„Na večírku společnosti Vox Media, jejíž šéfreditor byl nedávno propuštěn kvůli sexuálnímu obtěžování, letos hosté dostanou jen dvě poukázky na alkoholický nápoj, což má omezit konzumaci alkoholu a případné skandální chování. Jiné firmy přijímají ještě přísnější opatření a alkohol nenabídnou vůbec, píše The New York Times. Zvláštní zpravodaj Vanity Fair a častý účastník večírků Bob Colacello se domnívá, že současné politické a kulturní okolnosti výstřelkům nepřejí: „Každý si raději rozmyslí nejen predátorské sexuální chování, ale raději i nevinné flirtování.““ (zpravy.iDNES.cz, 14.2.2018)

Sexuální obtěžování a Češi

Češi jsou zde prezentováni jako „my“ - ti, kteří jsou „normální“, když se k této kampani (potažmo „hysterii“) nepřidávají, protože to je záležitost „amerického puritanismu“. Češi (a Češky) jsou zde jako ti, kteří nejsou „přecitlivělí“ a neřeší každé „sáhnutí na kolínko“:

„U nás ale naštěstí nejsme takoví puritáni, takže si kampaň podobných rozměrů v našich podmínkách neumím představit.“

(zprávy.iDNES.cz, 11.1.2018)

3.1.4 Sexuální obtěžování jako „módní záležitost“

Dalším způsobem, jakým média referují o sexuálním obtěžování, je prezentování obvinění i obecně boje proti sexuálnímu obtěžování jako „módní záležitost“. Články v rámci tohoto diskurzu poukazují na činy aktérů a akterek a jejich zapojení do kampaně jako na snahu být „in“ a zúčastnit se této „módní vlny“. Gesta aktérů/akterek, které mají boj proti sexuálnímu obtěžování podpořit, jsou často hodnocena jako akty pokrytectví a snahy o zviditelnění se.

Obviňující

Jako obviňující jsou zde jmenovány primárně ženy obecně i konkrétní osoby - především slavné ženy, herečky, zpěvačky, umělkyně ze zahraničí. Je o nich mluveno z pozice autora/autorky či jiných aktérů/akterek (především kritiků), kteří poukazují zejména na obvinění a jiné činy hereček. Samy za sebe ženy nevystupují, jejich činy jsou zprostředkované mluvčím. Jsou pojmenovávány buď hromadně (např. herečky) nebo konkrétními jmény, charakterizovány pak skrze vzhled - oblečení či barvu vlasů, čímž je zdůrazňována jejich tělesnost. Jejich akt obvinění je vnímán jako snaha být „in“, touha ukázat okolí a společnosti, že je o ně také zájem:

„‘Já jsem také atraktivní, také je o mně zájem, já jsem to také zažila,‘ shrnul Svoboda, co si asi myslí ženy, které se ke kampani připojily. Vyzval, aby ženy měly odvahu být ‚out‘“

(zpravy.iDNES.cz, 16.3.2018)

Jejich vzhled a zaměření na něj je označováno jako (záměrná) provokace mužů. Tyto názory vyslovují především kritici, popřípadě sám autor, pokud jde o žánr komentáře.

Obviňování

O těch, kteří čelí obvinění, se mluví jako o mužích (obecně), ale není jim věnován žádný velký prostor a nejsou nijak specificky vykresleni.

Další aktéři a aktérky

Podporovatelé, resp. podporovatelky, stejně jako ženy obviňující jsou zde především slavné ženy - herečky a zpěvačky. Jsou vykresleny dvěma způsoby - buď podobně jako ženy obviňující, tedy z pohledu kritiků jako ty, které se snaží být „in“ a „módní“ (tzn. zapojit se do kampaně), či primárně z pohledu autora/autorky s důrazem na tělesnost a vzhled (výběr oblečení - viz následující příklad), což je hodnoceno jako výraz pokrytectví. Toto schéma lze pozorovat i v následujících částech článků:

„Místo toho byli hosté (udílení cen Brit Awards, pozn. autorky) požádáni, aby si na podporu hnutí Metoo vzali bílou růži. To splnily například zpěvačky Pixie Lott či Myleene Klass, ovšem s výběrem vhodného outfitu si zřejmě moc hlavy nelámaly. Obě totiž ukázaly docela dost ze svých krásných těl.“

(blesk.cz, 22.2.2018)

„Rose McGowanová (44), která jako jedna z prvních upozornila na sexuální skandál producenta Harveyho Weinsteina, opět kritizovala své kolegyně. Herečky ‚protestovaly‘ proti sexuálnímu obtěžování a nerovnému zacházení tím, že si na udílení Zlatých glóbulů oblékly černé šaty. McGowanová je už dříve označila za pokrytce. ‚Ani jedna z těchto vyšňořených osob, které si oblékly černou na počest našich znásilnění, nepohnula prstem, aby tomu zabránila. Nemám čas na hollywoodskou přetvářku, ale miluji tě,‘ napsala McGowanová na Twitteru v reakci na příspěvek kolegyně Asie Argentové.“

(revue.iDNES.cz, 8.1.2018)

Druhým modelem jsou ženy - podporovatelky, které se snaží o změny ve společnosti v podobě projektů na podporu obětí sexuálního obtěžování a dávají najevo statečnost žen, které vznesly obvinění. Vůči těmto ženám je vyjadřován naopak respekt, že se rozhodly této „módní vlny“ zúčastnit a podpořit boj proti problému sexuálního obtěžování.

Kritici/kritičky v tomto diskurzu nijak dominantně nevystupují, ale pokud, tak jde o konkrétní známé osobnosti - buď umělce či (české) odborníky (charakterizováni svou profesí), kteří se vyjadřují ke vzneseným obviněním, aktům podporovatelek či obecně k současným kauzám sexuálního obtěžování.

Sexuální obtěžování

Jak vyplývá již z postojů a charakteristiky jednotlivých aktérů, resp. akterek, sexuální obtěžování a veškeré aktivity spojené s bojem proti němu jsou prezentovány jako módní záležitost. Kauzám a celé kampani je pak (primárně z pozice autora) připisována síla nikoli ve smyslu osvěty o závažném problému, ale schopnosti ovlivnit společenské události (například dění na předávání filmových cen, pravidla soutěže Miss či přítomnost modelek na přehlídkách aut).

„Hvězdné herečky svými černými róby (na udílení cen BAFTA, pozn. autorky) dávaly najevo podporu hnutí #MeToo. Stejně jako na předchozích filmových ceremoniálech se tato kampaň proti sexuálnímu obtěžování žen stala zásadním tématem.“

(novinky.cz, 18.2.2018)

„Udílení Zlatých glóbulů se podle očekávání stalo politickou manifestací žen proti sérii sexuálního obtěžování, provázené hnutím MeToo (Já také). Řada hvězd přišla symbolicky v černé...“

(zpravy.iDNES.cz, 8.1.2018)

Celý boj proti sexuálnímu obtěžování pak není primárně prezentován jako ten, který pomáhá obětem - přestože takové ambice má, ale jako ten, kterému se přizpůsobuje společenské dění a pravidla různých událostí ve snaze být moderní a nadále upoutávat pozornost zákazníků, klientů, diváků. V kontextu České republiky je pak boj proti sexuálnímu obtěžování a vlna vznesených obvinění prezentováno jako západní trend či americká móda.

3.1.5 Sexuální obtěžování jako „senzace“

V tomto diskurzu se články soustředí primárně na aféry slavných osobností, které prezentují jako „senzace“, jinak řečeno, tento diskurz téma sexuálního obtěžování skandalizuje. Mluví se o dopadu případu nejen na kariéru, ale i osobní život obviněné osoby - celebrity; konkrétní sexuální obtěžování je často explicitně popisováno, čímž články poukazují na „zvrhlost“ takového jednání.

Obviňující

Obviňujícími jsou zde jak ženy, tak i muži, přestože ti jsou prezentováni jako výjimky. V obou případech však jde o konkrétní slavné osobnosti.

Ženy jsou charakterizovány svým úspěchem - jde především o umělkyně (herečky) - a také věkem. Jsou označeny nejen jako ty, které vznáší obvinění, ale i explicitně jako oběti. Pokud se mluví o následcích, které na ně mělo sexuální obtěžování, jde především o vliv na jejich kariéru, popřípadě psychiku. Závažnost obvinění je zvýrazňována hromadným označením obviňujících žen s číslovkou (jde o přibližná i konkrétní čísla) jako například v tomto článku:

*„Hollywoodská herečka Uma Thurmanová obvinila v americkém tisku filmového producenta Harveyho Weinsteina, že ji kdysi napadl s cílem domoci se sexu... **Producenta už obvinily z obtěžování či dokonce znásilnění desítky žen.**“*
(novinky.cz, 3.2.2018)

Muži jakožto obviňující zde dokazují spíše jakousi „absurditu“ série obvinění či boje proti sexuálnímu obtěžování. Referování o takovém obvinění má o to větší nádech „senzace“ či „závažnosti zprávy“. Muži jsou pojmenováni konkrétními jmény, charakterizováni svou profesí a věkem. Jde především o mladší a profesně podřízenější osoby, než jsou obviňované ženy. Také v jejich případech se poukazuje na následky, které na ně sexuální obtěžování mělo. Sami mluví o tom, jaký to mělo dopad na jejich kariéru a psychiku (trauma), což je případ i tohoto článku:

*„Herec a hudebník Jimmy Bennett (22), který italskou herečku Asii Argentovou (42) stojící u zrodu kampaně #MeToo obvinil ze sexuálního útoku, **se cítí incidentem traumatizován.** V prohlášení, které je jeho prvním od doby, co se kauze věnují média, sdělil, že **dosud mlčel, protože se cítil zahanben.** Nyní již mlčet nechce.“*
(revue.iDNES.cz, 23.8.2018)

Obviňování

Do kategorie obviňovaných v tomto diskurzu patří jak muži, tak i ženy. V případě obviněných - mužů mohou být dotyční označeni (přímo autorem/autorkou) za „zvrhlé, zvrhlíky, násilníky, chlípáky, úchyly či pachatele“ (primárně v titulcích článků) - zároveň je poukazováno na to, kolik osob „viníka“ již obvinilo, jako například v následujícím případě:

*„Amerikou otřásla kauza kolem **zvrhlého producenta Harveyho Weinsteina (65), který prý herečkám role ve filmech podmiňoval erotickými masážemi či sexem. **Mnohé známé hvězdy nyní přiznávají, že byly jeho obětmi.****“*
(blesk.cz, 21.10.2017)

Muži jsou pojmenováni konkrétními jmény, skrze svou profesi a úspěchy v kariéře. Vůči obvinění se ohrazují nebo vůbec nedostávají prostor pro vyjádření. Okolnosti obvinění se zaměřují především na to, jaký dopad obvinění na dotyčného mělo - poukazuje se na rozpad kariéry i rodinného, osobního života.

Pokud jde o obviněné - ženy, je jejich případ prezentován jako absurdní či paradoxní, což je například v následujícím článku zdůrazněno mimo jiné tím, že jde o někoho, kdo již dříve sám (resp. sama) vznesl obvinění:

„Italská herečka Asia Argento (42) obviněním producenta Harveyho Weinsteina (66) rozpoutala kampaň MeToo. Sama přitom čelila obvinění se sexuálního útoku. Žalobou jí hrozil o 20 let mladší herec a hudebník Jimmy Bennett.“

(revue.iDNES.cz, 20.8.2018)

Obviňované ženy jsou pojmenovány konkrétními jmény, charakterizovány svou profesí i věkem. K obvinění se vyjadřují tak, že vinu odmítají.

Autor/autorka

Autoři/autorky v textu nedávají obviňujícím a obviňovaným vždy stejný prostor pro vyjádření. Zpravidla převažuje stanovisko jedné strany a o druhém aktérovi/aktérce je zde pouze zmínka v podobě „předmětu obvinění“ či je o něm referováno právě z pohledu druhé strany. Jak bylo zmíněno výše, pro pojmenování aktérů/aktérek - obviňovaných využívají i hodnotící označení. Při referování autoři a autorky využívají odkazy na zahraniční média, či oficiální dokumenty (prohlášení, žaloby atd.).

Další aktéři a aktérky

Jako další zde vystupují tři různé typy aktérů/aktérek - spojenci/spojenkyně obviňovaných, podporovatelé/podporovatelky obvinění (obviňujících) a odpůrci/odpůrkyně obvinění. Vystupují však spíše okrajově - hlavní prostor je věnován obviňujícím či obviňovaným a okolnostem obvinění.

Spojenci/spojenkyně obviňovaných jsou jak organizace či skupiny lidí, tak konkrétní osoby, které se sice přímo nepodílely na sexuálním obtěžování, ale nějakým způsobem byly ve spojení s obviňovaným. Přestože jim není nic dokázané, jsou vnímány také jako viníci (např. případ Mayová a Damian Green či „Weinsteinův podnik“).

Podporovateli/podporovatelkami obvinění jsou primárně kolegové/kolegyně či rodina (např. Weinstein a jeho manželka), kteří vyjadřují svou podporu tím, že zavrhnou obviňované.

Mezi odpůrce/odpůrkyně obvinění patří také kolegové a kolegyně, rodina, ale i přátelé, kteří se obviňovaného zastávají a poukazují na to, že (podle nich) smyšlená obvinění (jednoduše není možné, aby byla pravdivá, protože „ho přece zná takovou dobu“) negativně - a především neprávem - ovlivňují kariéru obviňované/ho (např. Woody Allen a jeho manželka).

Sexuální obtěžování

Případy sexuálního obtěžování jsou zde prezentovány jako „*incidenty*“ či „*skandály*“. Autoři a autorky je označují například jako „*sexuální útoky, napadení*“, což evokuje aspekt agresivity, ale také jako „*nevhodné chování, ponižující zacházení, nevybíravé zacházení, zneužívání*“, čímž poukazují nejen na mírnější formy sexuálního obtěžování, ale také na sexualitu a aspekt ponižování. Není pak výjimkou, že samotná obvinění se týkají chování před mnoha lety. Autoři či autorky také v kontextu jednoho obvinění poukazují na další „hromadná“ obvinění, což určitým způsobem využívají jako důkaz pravdivosti.

Pokud mluví o sexuálním obtěžování obviňující, využívá detailnější popis, který je někdy až velmi explicitní. Podrobnějšímu popisu se nevyhýbají ani autoři/autorky, ale využívají primárně odkaz na (třeba i dřívější) promluvy aktéra/aktérky, což je i případ tohoto článku:

„Jedna z Kratochvilových bývalých kolegyň vypověděla, že ji český fotograf osahával v roce 2014 v práci při přestávce mezi schůzkami. Údajně ji sáhl mezi pŕlky a pak přejel rukou až na vaginu.“

(novinky.cz, 24.7.2018)

3.2 Interpretace zjištění

V předešlé části jsem představila pět typů referování o sexuálním obtěžování, které vzešly z analýzy vzorku mediálních sdělení týkajících se kampaně #MeToo. Nyní se pokusím svoje zjištění představit v kontextu již proběhlých výzkumů a teoretických konceptů.

3.2.1 Sexuální obtěžování jako „společenský problém“

Způsob, jakým je zobrazováno sexuální obtěžování, ale i zapojení aktéři a aktérky v tomto diskurzu, v mnohém odpovídá feministickému modelu explanace, jak ho shrnula Marta Vohlídalová (2014). Z tohoto pohledu je sexuální obtěžování důsledkem, ale i prostředkem patriarchálního společenského řádu. Je zde brán v potaz aspekt moci, kdy sexuální obtěžování funguje jako jeden z mechanismů udržování genderové nerovnosti ve společnosti. Za iniciátory jsou zde považováni výhradně muži, v jejichž očích jsou ženy (jako obviňující jsou v člancích označeny primárně právě ženy) sexuálními objekty, nad kterými uplatňují svou moc mužské dominance. (Vohlídalová, 2014: 47) Tímto způsobem je patriarchální řád nadále udržován, neboť sexuální obtěžování „narušuje integritu jedince“ a přispívá tak k znevažování žen a jejich postavení ve společnosti. (Křížková, Maříková, Uhde, 2006: 20) I v rámci diskurzu *sexuální obtěžování jako „společenský problém“* je patrné zaměření na otázku genderové nerovnosti v kontextu patriarchální společnosti. V člancích je zdůrazňována otázka moci a její zneužití v rámci jednotlivých případů sexuálního obtěžování; obviňující - ženy - jsou oproti obviňovaným - mužům - zobrazovány v podřízenější pozici a následky obtěžování (strach či stud oběti) jsou tematizovány jako častý důvod k zamlčení nepříjemných zážitků.

Diskurz *sexuální obtěžování jako „společenský problém“* reflektuje také jev „hegemonní maskulinity“, tedy dominanci specifického typu maskulinity (v naší společnosti tuto maskulinitu naplňuje představa heterosexuálního muže) nejen nad feminitami, ale nad jinými typy maskulinit. (Vohlídalová, 2014: 47-48) Jinak řečeno, „hegemonní maskulinita“ připouští fakt, že utlačovanými nemusí být pouze ženy, ale i muži, což bere v potaz právě i diskurz *sexuálního obtěžování jako „společenského problému“*, když se o takových případech zmiňuje, byť pouze okrajově.

McDonald a Charlesworth (2012) v rámci svého výzkumu rámování tématu sexuálního obtěžování v médiích odhalily obdobný způsob referování, který pojmenovaly jako diskurz „genderové nerovnosti“. V rámci tohoto diskurzu média reflektují nejen otázku sexuality, ale i širší kontext sexuálního obtěžování - například aspekt znevýhodňování oběti či důsledky jako je ztráta pracovních příležitostí. (Charlesworth, McDonald, 2012: 98) I v diskurzu *sexuální obtěžování jako „společenský problém“* se objevuje taková perspektiva, když články zmiňují strach obětí z podobných důsledků, který je označován jako nejčastější příčina zamlčování případů sexuálního obtěžování.

Sexuální obtěžování jako „společenský problém“ si všímá i českého (negativního) postoje k sexuálnímu obtěžování. Osvaldová (2004) vysvětluje původ tohoto postoje

vlivem komunistického režimu a mediálních článků z porevolučního období, které „ženské otázky“ znevažovaly a feministické myšlenky prezentovaly jako „západní buržoazní přežitky“. Diskuze kolem sexuálního obtěžování pak byla jakýmsi „symbolem střetu zastánců a odpůrců hnutí“. (Osvaldová, 2004: 90; Vohlídalová, Šaldová, Tupá, 2010: 19-20) „Český“ přístup je v kontextu tohoto diskurzu kritizován jako bagatelizující a znemožňující efektivní řešení problému sexuálního obtěžování, který je naopak odborníky (a prostřednictvím statistik) prezentován jako závažný a týkající se celé společnosti, nejen individuálních případů.

3.2.2 Sexuální obtěžování jako „neutrální fakt“

Styl podávání informací v diskurzu *sexuální obtěžování jako „neutrální fakt“*, zejména pak autorovo referování o aktérech/aktérkách a jeho usilování o neutralitu (či jen o zdání neutrality), naplňuje projevy snahy o objektivitu zpravodajství, jak je jmenoval McNair. Objektivita je ve zpravodajství obecně důležitým normativním požadavkem, který se však v praxi ukazuje jako ne zcela dosažitelný ideál. (Reifová, 2004: 167-168) Podle McNaira lze identifikovat tři základní způsoby, jakými se zpravodajství snaží tomuto ideálu přiblížit; „a) oddělování faktu od názoru; b) vyvážené zastoupení názorově odlišných stran; c) validace žurnalistických tvrzení odkazem (referencí) k jiným autoritám“. (Reifová, 2004: 167) V diskurzu *sexuální obtěžování jako „neutrální fakt“* lze právě tyto postupy nalézt;

Ad a) Autoři se snaží vytvořit dojem objektivního a neutrálního zpravodajství mimo jiné tím, že v promluvách o sexuálním obtěžování či přímo o aktérech/aktérkách využívají výrazy jako „*prý*“, „*údajně*“ či „*podle ní/něj*“, které vyjadřují možnost zpochybnění podávaných informací.

Ad b) V diskurzu *sexuální obtěžování jako „neutrální fakt“* dostávají obě strany, tedy obviňující a obviňovaní, resp. zastánci a odpůrci, přibližně stejný prostor k promluvám, kde mají možnost vyjádřit svůj postoj a případně reagovat na argumenty protistrany.

Ad c) Při sdělování informací (ve smyslu daných faktů, reálných událostí apod.) využívají autoři odkazy na jiná, nejčastěji zahraniční média, případně na promluvy aktérů/aktérek např. na sociálních sítích nebo v jiných rozhovorech. Autoři článků se tak snaží vyvarovat zveřejnění informací, aniž by byly nějakým způsobem podložené či naopak zmírněné určitými výrazy (ad a).

Jak jsem se již zmínila, objektivita zpráv je ovšem spíše nedosažitelným ideálem. Jak připomíná například Denis McQuail, již selekce zpráv je založena na subjektivních soudech. (Reifová, 2004: 167-168) I v diskurzu *sexuální obtěžování jako „neutrální fakt“* tak lze identifikovat jisté aspekty, které napovídají, že ani tento způsob referování není zcela objektivní a neutrální. Například při referování o obviňujících autoři využívají pojem „oběť“, ale v případě obviňovaných se výrazům jako „viník“ či „pachatel“ vyhýbají. V případě obviněného navíc články zdůrazňují jeho důležitost (slávu, profesi a úspěchy). Média tak staví obviňující spíše do pasivnější a podřízenější pozice, zatímco obvinění zastávají dominantní postavení jak ve vztahu k obviňující/mu, tak ve společnosti obecně. Takové referování lze vnímat jako stylizaci do rolí „dominantní muž“ a „podřízená žena“, které jsou typické pro patriarchální nastavení společenského řádu. Dalším příkladem může být označení „feministky“, které články využívají při referování o zastáncích boje proti sexuálnímu obtěžování. Toto označení není explicitně hodnotící, ale v kontextu „českého“ postoje vůči feminismu, jak ho popisuje Osvaldová (2004) (viz kap. 1.2.3 „Sexuální obtěžování v ČR“), lze tento pojem vnímat s negativním nádechem.

3.2.3 Sexuální obtěžování jako „povyk“

Diskurz *sexuální obtěžování jako „povyk“* lze chápat jako pozůstatek konstruování „feministického tématu“ v 90. letech v České republice. Jak podotýká Osvaldová (2004), feminismus a obecně ženské otázky byly v kontextu převládajících konzervativních hodnot v porevolučním období prezentovány a také vnímány jako cizorodý prvek ze Západu, který narušuje společenskou rovnováhu. K těmto tématům pak bylo přistupováno primárně s nadsázkou, ironií a feministky byly prezentovány jako „otravné, nepřizpůsobivé členky společnosti“. (Osvaldová, 2004: 90) Diskurz *sexuální obtěžování jako „povyk“* v sobě v mnohém nese právě prvky takového referování o feministických otázkách. Sexuální obtěžování obecně je zlehčováno, když se o něm články zmiňují i jako o „harašení“ - jak popisují například Smetáčková a Pavlík (2011), toto označení „vytváří dojem, že se jedná o nezávažné a/nebo řídké se vyskytující chování“. (Smetáčková, Pavlík, 2011: 362) Celkově lze diskurz *sexuální obtěžování jako „povyk“* shrnout i jako kritiku boje proti sexuálnímu obtěžování, neboť v očích odpůrců (jejichž názor je zde prezentován primárně) jde o „západní hysterii“ a tím, kdo trpí, jsou zde především obviňovaní.

Diskurz *sexuální obtěžování jako „povyk“* se také v mnohém podobá individuálnímu modelu explanace sexuálního obtěžování. Tento model představuje sexuální obtěžování jako důsledek přirozených sexuálních pudů, kterými jsou obtěžující

muži hnáni. Obtěžování tak není vnímáno jako vyloženě špatné, opovržením hodné chování, ale spíše jako přirozený jev, čímž jsou případy sexuálního obtěžování, dopady na oběti a obecně celé toto téma bagatelizovány. (Vohlídalová, 2014: 38-39) *Sexuální obtěžování jako „povyk“* je tomuto modelu velmi blízko, když chování mužů - obtěžujících prezentují jako, že „oni to tak nemyslí“ a jsou navíc „zbytečně trestáni a lynčováni“ médii.

Při výzkumu mediálního rámování sexuálního násilí odkryly socioložky Appeltová, Možíšová a Vochocová rámeček „kontroverze kolem genderově podmíněného násilí“, v kterém lze pozorovat jisté podobnosti s diskurzem *sexuální obtěžování jako „povyk“*. Tento rámeček má tendenci zpochybňovat obvinění a spekuluje, zda obviňovaný není spíše obětí aféry nežli viníkem. (Appeltová, Možíšová, Vochocová, 2016: 45) Právě tuto tendenci najdeme i v diskurzu *sexuální obtěžování jako „povyk“*, když jsou obviňovaní označeni explicitně jako „oběti obvinění“, nebo je kladen důraz na zobrazení toho, jaký negativní dopad má celá kauza na jejich (do té doby velmi úspěšnou) kariéru.

V rámci diskurzu *sexuální obtěžování jako „povyk“* lze nalézt i takové argumenty, které Šebestová (2005) označuje za mýty. Jedním z nich je i představa, že sexuální obtěžování je individuální záležitostí, což podle Šebestové pramení z toho, že neexistují žádná „objektivní“ měřítka pro odhalení sexuálního obtěžování. To pak vede mimo jiné k tomu, že obviňující je ve svém důsledku hodnocen druhými přísněji než obviňovaný. (Šebestová, 2005: 16) Takový vzorec lze pozorovat i zde, když je obvinění ze sexuálního obtěžování prezentováno jen jako projev hysterie či puritanismu. Články také často referují například o obavách z falešných obvinění, které podle autorů či aktérů vedou ke „kriminalizaci mužů“ - Šebestová však tento strach považuje za neopodstatněný a argumentuje tím, že v našem právním řádu „nelze jen tak někoho svévolně obvinít za sexuální obtěžování, jak se společnost mylně domnívá“. (Šebestová, 2005: 17)

3.2.4 Sexuální obtěžování jako „módní záležitost“

Diskurz *sexuální obtěžování jako „módní záležitost“* se v mnohém podobá diskurzu *sexuální obtěžování jako „povyk“*. I zde referování o obtěžování odpovídá individuálnímu modelu explanace, když je poukazováno na tělesnost obětí. Články věnují pozornost vzhledu obviňujících, který je zde prezentován jako prostředek k provokaci mužů, kteří od přírody oplývají sexuálními pudy - tento pohled vychází z individuálního modelu explanace, jak ho shrnula Vohlídalová (2014: 38-39). Stejně jako v případě *sexuálního obtěžování jako „povyk“*, také v diskurzu *sexuální obtěžování jako „módní záležitost“* vede zobrazování obviňujících a jejich činů k bagatelizaci případů sexuálního obviňování,

když jsou jejich obvinění vnímána primárně jako „módní“ gesto. *Sexuální obtěžování jako „módní záležitost“* však již nepůsobí tak agresivně či útočně, jako v případě *sexuálního obtěžování jako „povyk“*. Obviňovaní zde již nejsou stavěni do pozice „obětí“ a ani se jim nevěnuje příliš pozornosti; obviňující nejsou „nařčeni“ z falešných obvinění či „kriminalizace mužů“, ale pouze z toho, že podléhají „módní vlně“. Boj proti sexuálnímu obtěžování je stále vnímán jako záležitost „západního vlivu“, ke kterému však již není přistupováno explicitně negativně.

3.2.5 Sexuální obtěžování jako „senzace“

Charlesworth a McDonald (2012) výzkumem mediálního rámování tématu sexuálního obtěžování odhalily systémový diskurz, ve kterém lze nalézt jisté shody s diskurzem *sexuální obtěžování jako „senzace“*. Systémový diskurz, jak ho představily Charlesworth a McDonald, sexuální obtěžování nevnímá jako individuální záležitost, ale připisuje jeho existenci jistému nastavení (pracovní) kultury organizace. (Charlesworth, McDonald, 2012: 101) Stejně k sexuálnímu obtěžování přistupují i teoretické organizační modely explanace, když jako původ takového chování označují hierarchickou strukturu organizace, která dává vybraným jedincům moc nad druhými. (Pallavi, 2017) Tento přístup lze pozorovat i v rámci *sexuálního obtěžování jako „senzace“*, když se média soustředí primárně na prostředí filmového průmyslu. Články se zabývají výhradně aférami slavných osobností (a to jak na straně obviňujících, tak na straně obviňovaných), přičemž je zdůrazňován úspěch aktérů/aktérek. Jako obtěžující zde vystupují mimo jiné muži, kteří mají často kariéru oblíbeného režiséra či producenta, a jsou obviněni z obtěžování hereček. Muži (jakožto producenti či režiséři) mají oproti herecům/herečkám moc rozhodovat a rozdělovat úkoly, což je staví do dominantní pozice a herečky/herci jsou v hierarchii filmového průmyslu naopak níže postavení. Podobné schéma lze nalézt také v člancích referujících o případech sexuálního obtěžování v oblasti politiky, kdy muž - poslanec, tedy veřejná osoba, která má jistou moc; je obviněn z obtěžování své asistentky - osoby, která je již z profesního hlediska v podřízeném postavení.

Sexuální obtěžování jako „senzace“ je v mnohém podobné také rámci „násilí v kontextu kariéry vlivných mužů“, jak ho ve svém výzkumu popsaly Appeltoová, Možíšová a Vochocová (2016). Podle autorek jsou „příčiny zájmu médií o aféry vlivných mužů [...] naprosto zřejmé“, jelikož naplňují hned několik zpravodajských hodnot (viz také kap. 1.1.2 „Mediální reprezentace a její vlivy na společnost“). (Appeltoová, Možíšová, Vochocová, 2016: 43) Podle Osvaldové (2004) má událost velkou šanci stát se mediální

zprávou, když se odehrává v krátkém časovém úseku, je nečekaná, s velkou intenzitou a týká se osob či institucí, které jsou obecně považovány za důležité. (Osvaldová, 2004: 97) Právě tyto charakteristické aspekty lze pozorovat i v případě *sexuálního obtěžování jako „senzace“*. Články v tomto diskurzu se obecně více než samotnému sexuálnímu obtěžování věnují skandálnosti jednotlivých afér a jejich vlivu na médií ostře sledovanou kariéru aktérů/aktérek, kterými jsou slavné osobnosti - primárně ze zahraničního (amerického) šoubyznysu. Zprávy o obvinění ze sexuálního obtěžování lze považovat jak za nečekané, tak „intenzivní“ protože tato obvinění mohou vést až k soudnímu procesu a následnému odsouzení obviněných celebrit. Za obzvláště nečekané a „pikantní“ zprávy pak lze považovat články o případech, kdy byla z obtěžování obviněna žena, která sama již dříve vznesla obvinění. Kritérium krátkého časového úseku tyto zprávy také splňují, protože se týkají jednotlivých událostí, promluv či činů aktérů, navíc jsou podávány v návaznosti na minulé případy. Zprávy o sexuálním obtěžování také naplňují kritérium negativity, což je také jednou ze zpravodajských hodnot.

3.2.6 Shrnutí interpretace

Přestože se jednotlivé výše popsané diskurzy v mnohém liší, lze zde pozorovat i jednotící prvky, které mají všechny (více či méně) společné. Při referování o případech sexuálního obtěžování dominuje ve všech diskurzích model obviňující - žena a obviňovaný - muž, což také odpovídá všeobecné české představě o násilných osobách a obětech sexuálního násilí. Profil obviňovaného však již nenaplnuje představu „neznámého devianta“, ale soustředí se spíše na vztah aktérů v rámci pracovněprávního prostředí. (Nyklová, 2016: 29) Celkem lze model obviňujících a obviňovaných shrnout jako primárně heterosexuální, protože i ve výjimečných případech, kdy obětí má být muž, je obviněna osoba opačného pohlaví.

Nejen, že se články zaměřují na případy slavných osobností, což vyplývá ze zpravodajských hodnot, diskurzy se shodují také při zobrazování postavení obviněného, příp. vztahu mezi obviněným a obviňující. Obviňovaný je tak vykreslen v dominantnějším postavení vůči obviňující(mu), a to buď věkem, úspěchem nebo profesním postavením. Lze tak shrnout, že média přiznávají v kontextu sexuálního obtěžování důležitost aspektu moci. Moc je nejvíce zdůrazňována v feministickém modelu explanace, který svůj výklad zakládá na patriarchálním společenském řádu a sexuální obtěžování vysvětluje jako jeden z mechanismů hegemonie, tedy udržování žen v podřízeném postavení. (Vohlídalová, 2014: 47) Tento model však naplňuje pouze jeden z diskurzů, a to *sexuální obtěžování jako „společenský problém“*.

Média nám tedy nabízí několik modelů, v rámci kterých se vnímání sexuálního obtěžování různí. Na jednu stranu se můžeme setkat s články, které obtěžování prezentují jako závažný a rozsáhlý problém, který má původ v obecném nastavení společnosti (*sexuální obtěžování jako „společenský problém“*). Na stranu druhou nám média nabízí i takový pohled, kdy je diskuze kolem sexuálního obtěžování vlastně zbytečná a ve svém důsledku „nebezpečná“, jelikož má tendenci dosavadní atmosféru společnosti měnit, což je zejména v prostředí České republiky vnímáno jako nežádoucí (*sexuální obtěžování jako „povyk“*). V dalším z diskurzů pak můžeme pozorovat snahu vyhovět normativním nárokům na zpravodajství, jako je požadavek objektivitu (*sexuální obtěžování jako „neutrální fakt“*), nebo naopak odhalení, že diskuze o sexuálním obtěžování je ideálním tématem, které naplňuje řadu zpravodajských hodnot (*sexuální obtěžování jako „senzace“*).

Závěr

V této bakalářské práci jsem zkoumala, jak česká online média konstruuji téma sexuálního obtěžování v kontextu kampaně #MeToo. Pomocí diskurzivně-historického přístupu Ruth Wodak jsem v analyzovaných článcích rozlišila pět různých způsobů referování o zapojených aktérech/aktérkách a samotných případech sexuálního obtěžování.

Jak ukázal rozbor jednotlivých pojmenovaných diskurzů, média využívají všechny tři teoretické modely explanace sexuálního obtěžování, jak jsem je popsala v teoretické části. Reflektují jak feministický model, v rámci kterého je sexuální obtěžování představováno jako závažný sociální problém pramenící z patriarchálního společenského řádu, týkající se žen i mužů (jak je patrné v diskurzu *sexuální obtěžování jako „společenský problém“*); tak i model organizační, který opomíjí genderovou otázku a výskyt sexuálního obtěžování vysvětluje hierarchickou strukturou dané organizace (*sexuální obtěžování jako „senzace“*). Média v článcích využívají i třetí model, který je na teoretické úrovni již překonaným přístupem. Tím je individuální (či biologický) model, který chápe sexuální obtěžování jako problém jedinců, jako důsledek přirozené sexuální přitažlivosti mezi lidmi (*sexuální obtěžování jako „povyk“, „módní záležitost“*). Má zjištění podporuje i fakt, že již proběhlé výzkumy na podobné téma odhalily v médiích obdobné tendence.

V pojmenovaných způsobech referování jsem pomocí analýzy odhalila i mediální strategie, které byly v textech použity, aby lépe odpovídaly kritériím mediálních článků. Pro jeden z diskurzů je tak typická snaha o (byť zdánlivou) neutralitu, která je jedním z normativních nároků na masová média. Tato snaha se projevuje nejen ve „spravedlivém“ rozdělení prostoru pro promluvy aktérů/aktérek, ale i výběrem specifických výrazů (*sexuální obtěžování jako „neutrální fakt“*). Dalším obdobným projevem vlivu (ať již normativních či kvalitativních) kritérií je podřízení výběru i následného zpracování zpráv tzv. zpravodajským hodnotám. Těm sice do jisté míry odpovídají všechny zveřejněné mediální články, pro jeden z pojmenovaných způsobů referování je však snaha o jejich naplnění typická, neboť výrazně ovlivňuje obsah textů. Takové články se pak soustředí na skandály známých osobností, přičemž problém samotného sexuálního obtěžování je spíše pomíjen (*sexuální obtěžování jako „senzace“*).

Domnívám se, že mnou rozebírané téma je důležité a pro sociologii relevantní, neboť v sobě spojuje otázku vlivu médií na společnost (potažmo i na jedince) a problematiku sexuálního obtěžování, která (obzvláště v České republice) do této doby nedostávala příliš prostoru. Má analýza ukázala, že mediální diskurz o sexuálním

obtěžování není homogenní a nabízí více různých pohledů na tuto problematiku. Přestože se jejich způsob referování o sexuálním obtěžování a aktérech/aktérkách v mnohém liší, jednu linii mají společnou. Zobrazovaný model obviňujících a obviňovaných je primárně heterosexuální, kdy muž zastává roli agresora, tedy obviňovaného, a žena je prezentována v pozici oběti, tedy obviňující. Média tímto způsobem mohou přispívat k vytvoření či udržení stereotypních představ o aktérech a aktérkách zapojených do sexuálního obtěžování.

Pro české prostředí jsou typické projevy bagatelizace sexuálního obtěžování. To se projevilo i v analyzovaných datech - mimo jiné zobrazováním daného tématu nejen jako „přehnané diskuze s možnými negativními následky“ (např. *sexuální obtěžování jako „povyk“*), ale i jako „západní trend“ (např. *sexuální obtěžování jako „módní záležitost“* nebo *„senzace“*). Tato tendence se v rozlišených diskurzích objevuje ať již doslovně (v rámci konkrétních promluv), či například prostřednictvím zobrazování případů zahraničních celebrit. Takové zobrazování evokuje, že diskuze o sexuálním obtěžování je původně „západní“ záležitostí, zatímco Česká republika zůstává (nebo by alespoň měla) „imunní“ vůči takovým projevům „puritanismu“. Tato tendence se v diskurzích projevuje v různé míře, pouze diskurz *sexuální obtěžování jako „společenský problém“* se proti tomuto zobrazování vysloveně vymezuje.

Může se také zdát znepokojující, že z pěti pojmenovaných způsobů referování pouze jeden konstruuje sexuální obtěžování primárně jako závažný a rozšířený sociální problém, a přitom připouští možnost, že roli obětí/obviňujících mohou zastávat i muži. Nakolik je který rozlišený způsob referování v mediálním diskurzu častý, tedy který z nich je tím dominantním mediálním obrazem by pak mohlo být námětem pro další (tentokrát kvantitativní) výzkum. Takové zjištění by pak více vypovědělo o tom, jak se k tématu sexuálního obtěžování v České republice obecně přistupuje.

Summary

In this paper, I researched the way Czech online media construct the theme of sexual harassment in the context of the #MeToo campaign. Using critical discourse analysis, specifically discursive-historical approach by Ruth Wodak, I distinguished five different ways of reporting on actors and specific cases of sexual harassment in analyzed media articles.

The analysis of the individual ways of reporting shows that media use all of the three theoretical models of explanation of sexual harassment which were described in the theoretical part of this paper. Media reflect both the feminist model, within which sexual harassment is presented as a serious social problem stemming from patriarchal social order (as seen in the discourse of sexual harassment as „a social problem“); and the organization model, which omits the gender question and explains the presence of sexual harassment by hierarchy in a specific organization (sexual harassment as „a sensation“). Media use the third model in the articles as well. The individual model, on theoretical level already an outdated approach, understands sexual harassment as a problem of individuals, a consequence of natural sexual attraction between people (sexual harassment as „ado“, „fashion affair“). My findings also support the fact that already carried out studies with similar research question discovered comparable tendencies.

Through the analysis of the mentioned discourses, I found out the media strategies used in texts to make them correspond with the standards of media articles. For one of the discourses, the effort for the attainment of neutrality (albeit only apparent) is typical, which is one of the normative demands on the mass media. This effort manifests not only in „fair“ distribution of the space for utterances of participants but also in the selection of specific formulation (sexual harassment as “neutral fact”). Another similar manifestation of the influence of (normative or qualitative) criteria is subordinating the selection and follow-up information processing on the so-called news values. Although all the published media articles correspond with these values to a certain extent, the effort for their fulfillment is specific for one of the discourses because it has a big influence on the text. These articles focus on the scandals of celebrities, while the problem of sexual harassment is rather sidelined (sexual harassment as “sensation”).

I believe that the topic I have discussed is important and relevant for sociology because it connects the issue of media influence on society (and individuals) and the problematics of sexual harassment, which has not been paid much attention (especially in the Czech Republic) yet. My analysis showed that media discourse of sexual harassment is

not homogenous and offers more different points of view on this problematic. Although the ways of reporting on sexual harassment differ in many aspects, they have one thing in common. The presented model of accusing and accused is primarily heterosexual - the man plays the role of the aggressor (accused) and the woman is presented in the position of the victim (accusing). This model stays heterosexual even in the exceptional cases when a victim is a man.

The Czech environment is characterized by manifestation of downplaying sexual harassment which became evident from the analyzed data as well. This tendency is manifested, besides other things, by constructing the topic not only as “exaggerated discussion with potential negative consequences” (for example - *sexual harassment as “ado”*), but also as “a western trend” (for example - *sexual harassment as “fashion affair”* or “*sensation*”). This tendency appears either literally (within concrete utterances) or through presenting the cases of foreign celebrities in the differentiated discourses. Such image evokes that the discussion of sexual harassment is originally a "Western" matter, while the Czech Republic remains (or at least should) "immune" to such "puritanism" manifestations. This tendency manifests itself to varying degrees, only the discourse of *sexual harassment as a "social problem"* explicitly denies it.

It might be worrying that only one of five ways of reporting constructs sexual harassment primarily as a serious and widespread social problem. The theme for the next research might be the question of how frequent is each way of reporting in the media discourse, in other words, which media image of sexual harassment is the dominant one. That finding might give a better account of the attitude to sexual harassment in the Czech Republic.

Použitá literatura

ALTHEIDE, David. Media Hegemony: A Failure of Perspective. *Public Opinion Quarterly* [online]. 1984, vol. 48, p. 476-490 [cit. 30.4.2019]. ISSN 1537-5331. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/2749038?seq=1#page_scan_tab_contents

APPELTOVÁ, Michaela, Alžběta MOŽÍŠOVÁ a Lenka VOCHOCOVÁ. *Analýza mediálního zobrazování genderově podmíněného násilí*. Oddělení rovnosti žen a mužů Úřadu vlády ČR, 2016.

BERGER, Peter L. a Thomas LUCKMANN. *Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999. ISBN 80-85959-46-1.

BRIGHTON, Paul a Dennis FOY. *News Values*. London: SAGE Publications, 2007. ISBN 978-1-4129-4599-8.

BURNS, Lynette Sheridan. *Žurnalistika*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-871-6.

UGGEN, C. a A. BLACKSTONE. Sexual Harassment as a Gendered Expression of Power. *American Sociological Review*, 2004, vol. 69, no. 1, p. 64-92. ISSN 00031224.

JOERGENSEN, Marianne a Lousie PHILLIPS. *Discourse analysis as theory and method* [online]. London: Sage Publications, 2002 [cit. 7.11.2018]. ISBN 0761971114. Dostupné z: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/cuni/detail.action?docID=343958>

JIRÁK, Jan. O stereotypch v médiích aneb Svět, který vidí média. In: *Metodický portál* [online]. 13.9.2005, [cit. 29.4.2019]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/284/O-STEREOTYPECH-V-MEDIICH-ANEB-SVET-KTERY-VIDI-MEDIA.html/>

JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Masová média*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-466-3.

KÄLLVIK, Emma. *A critical discourse analysis of sexual violence and power*. [online] Linköping, 2018 [cit. 1.11.2018]. Diplomová práce. Linköpings Universitet. Vedoucí práce Jelmer Brüggemann.

Dostupné z: <http://liu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1234267/FULLTEXT01.pdf>

KELLER, Jan. *Dějiny klasické sociologie*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2004. ISBN 80-86429-34-2.

KŘÍŽKOVÁ, A., MAŘÍKOVÁ, H., UHDE, Z. et al. *Sexualizovaná realita pracovních vztahů*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2006. ISBN 80-7330-090-7.

LEHEČKOVÁ, Eva a Michal HOŘEJŠÍ. Ruth Wodaková. *Studie z Aplikované Lingvistiky* [online]. 2015, vol. 1, p. 125-142 [cit. 8.11.2018]. ISSN 1804-3240. Dostupné z: https://sites.ff.cuni.cz/studiezaplikovanelingvistiky/wp-content/uploads/sites/19/2018/01/eva_leheckova_michal_horejsi_125-142.pdf

NYKLOVÁ, Blanka, ed. *Sexuální násilí - pohled veřejnosti, obětí a viníků* [online]. Brno: Persefona z.s., 2016 [cit. 20.3.2019]. Vypracovala agentura Focus. Dostupné z: <http://www.dejmezenamsanci.cz/wp-content/uploads/2017/06/Z-labyrintu-nasil%C3%AD.pdf>

MCDONALD, Paula a Sara CHARLESWORTH. Framing Sexual Harassment through Media Representations. *Women's Studies International Forum*, 2013, vol. 37, no. 1, p. 95 - 103.

MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-574-5.

OSVALDOVÁ, Barbora. *Česká média a feminismus*. Praha: Libri, Sociologické nakladatelství (SLON), 2004. ISBN 80-7277-2635 (Libri). ISBN 80-86429-31-8 (Slon).

PALLAVI, Kapila. Theoretical perspectives to sexual harassment of women at workplace. *International Journal of Humanities and Social Science Invention*, 2017, vol. 6, no. 9, 32-35.

PROKOPOVÁ, Kateřina, ORSÁGOVÁ, Zuzana a Petra MARTINKOVÁ. *Metodologie výzkumu v oblasti kritické analýzy diskurzu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4344-7.

REIFOVÁ, Irena et al. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-926-7.

REISIGL, Martin a Ruth WODAK. The Discourse-Historical Approach (DHA). In: Ruth WODAK, Ruth a Michael MEYER, eds. *Methods of Critical Discourse Analysis*. London: SAGE Publications, 2009, p. 87–121. Překlad Michal L. Hořejší.

SEDLÁKOVÁ, Renáta. Mediální konstrukce reality - reprezentace druhých. In: FORET, Martin, LAPČÍK, Marek a Petr ORSÁG, eds. *Média dnes. Reflexe mediality, médií a mediálních obsahů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. ISBN 978-80-244-2023-3.

SMETÁČKOVÁ, Irena a Petr PAVLÍK. Sexuální obtěžování na vysokých školách: teoretické vymezení, metodologický přístup, výzkumné výsledky. *Sociologický časopis*, 2011, vol. 47, no. 2, p. 361-386.

ŠEBESTOVÁ, Johanka. Fakta a mýty o sexuálním obtěžování. *Gender, rovné příležitosti, výzkum* [online], 2005, vol. 6, no. 2, p. 15-18 [cit. 22.11.2018]. ISSN 1805-7632. Dostupné z: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=75202>

ŠUBRT, Jiří a Jan BALON. *Soudobá sociologická teorie*. Praha: Grada Publishing s.r.o., 2010. ISBN 978-80-247-2457-7.

TRAMPOTA a VOJTĚCHOVSKÁ. *Metody výzkumu médií*. Portál, 2010. ISBN 978-7367-683-4

VAŠÁT, Petr. Kritická diskursivní analýza: Sociální konstruktivismus v praxi. *AntropoWEBZIN* [online]. 2008, vol. 4, no. 2-3, p. 101-112 [cit. 25.10.2018]. Dostupné z: http://www.antropoweb.cz/media/webzin/webzin_2-3_2008/8_KRITICKA_DISKURSIVNI_ANALYZA_SOCIAL.pdf

VOHLÍDALOVÁ, Marta, ed., ŠALDOVÁ, Kateřina a Barbora TUPÁ. *Sexuální obtěžování ve vysokoškolském prostředí: analýza, souvislosti, řešení*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2010. ISBN 978-807330-184-2.

VOHLÍDALOVÁ, Marta. Sexuální obtěžování na vysoké škole. V ČR neexistující problém? *Gender, rovné příležitosti, výzkum*, 2009, vol. 10, no. 2, p. 20-29. ISSN 1213-0028.

VOHLÍDALOVÁ, Marta. *Sexuální obtěžování ve vysokoškolském prostředí*. [online] Praha, 2014 [cit. 7.3.2019]. Dizertační práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií. Vedoucí práce doc. Milan Tuček, CSc. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/72980>

WODAK, Ruth a Michał KRZYŻANOWSKI, eds. *Qualitative Discourse Analysis in the Social Sciences*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2008. ISBN 978-0-230-01987-4.

Citované články

VODIČKA, Milan. V USA se kolem MeToo šíří rozpaky, vánoční večírky poznamenal strach. *Zpravy.iDNES.cz*, 14.2.2018.

KLAUS ML., Václav. KOMENTÁŘ: Fotbálek ve Sněmovně, MeToo a Dublin - Václav Klaus ml. *Novinky.cz*, 27.11.2017.

MÜLLEROVÁ, Veronika. Kampaň MeToo je řízený útok proti elitám Hollywoodu, myslí si Filip Renč. *Zpravy.iDNES.cz*, 11.1.2018.

MÁNERT, Oldřich. Osobnostmi roku jsou hrdinové kampaně MeToo, rozhodl časopis Time. *Zpravy.iDNES.cz*, 6.12.2017.

Přestaňte nás plácát po zadku! Kampaň MeToo ukázala, že toho máme dost. *Blesk.cz*, 17.10.2017.

JANÁKOVÁ, Barbora. MeToo je výstřelek doby, řekl Kubera. Je to ponižování, tvrdí soudce Fiala. *Zpravy.iDNES.cz*, 16.3.2018.

Češky a Češi spolu proti sexuálnímu obtěžování. Spojili se v kampani „Já taky“. *Blesk.cz*, 21.10.2017.

Osahávání v rozkroku a nahá masáž: Dustina Hoffmana obvinily tři ženy v kauze MeToo. *Blesk.cz*, 16.12.2017.

Weinstein se vydal policii, obvinili ho ze znásilnění a sexuálních zločinů. *Zpravy.iDNES.cz*, 25.5.2018.

SPÁČILOVÁ, Mirka. Politické Glóby. Nejplamennější projev pronesla Oprah Winfreyová. *Zpravy.iDNES.cz*, 8.1.2018.

ZÁRODŇANSKÝ, Rastislav. Rose McGowanová kritizuje kolegyně za černý protest na Glóbech. *Revue.iDNES.cz*, 8.1.2018.

Ceny BAFTA znají vítěze, ceremoniál poznamenala Weinsteinova kauza. *Novinky.cz*, 18.2.2018.

Pokrytecké chování na Brit Awards: Dámy bojují proti obtěžování, vystavily ale prsa i rozkrok! *Blesk.cz*, 22.2.2018.

VODIČKA, Milan. V USA se šíří rozpaky, vánoční večírky poznamenal strach. *Zpravy.iDNES.cz*, 14.12.2017.

Kampaň MeToo může lidem zkazit romantiku na Valentýna. *Novinky.cz*, 6.2.2018.

Další MeToo? Českého fotografa Kratochvíla nařkly kolegyně, že je před lety obtěžoval. *Novinky.cz*, 24.7.2018.

Herec údajně zneužitý herečkou z kampaně MeToo hovoří o traumatu. *Revue.iDNES.cz*, 23.8.2018.

ZÁRODŇANSKÝ, Rastislav. Herečka z kampaně MeToo sama obtěžovala mladíka. Musela mu zaplatit. *Revue.iDNES.cz*, 20.8.2018.

Velká zpráva o sexuálním zneužívání českých hereček: Patrasová, Bočanová a další promluvily! *Blesk.cz*, 21.10.2017.

Thurmanová obvinila Weinsteina, že ji chtěl násilím přimět k sexu. *Novinky.cz*, 3.2.2018.

Údajně ji znásilnil, pak mu psala vřelé maily: Weinstein chce zproštění viny. *Blesk.cz*, 4.8.2018.

Teze bakalářské práce

Předpokládaný název práce:

Mediální obraz sexuálního obtěžování na příkladu kampaně #MeToo

Námět práce zahrnující formulaci a vstupní diskusi poznávacího problému:

Ve své práci bych se chtěla zabývat tím, jak je v českých médiích prezentováno téma sexuálního obtěžování. Podle Vohlídalové sexuální obtěžování není něco, co existuje nezávisle na nás jako objektivní realita. „Jako celý náš sociální svět, sexuální obtěžování je sociálně a kulturně konstruovaný fenomén“ (Berger, Luckmann, 1999 in Vohlídalová, 2011: 1120). Vohlídalová ve své práci poukazuje na to, že mezi oficiálními definicemi sexuálního obtěžování a individuálním vnímáním existují rozdíly. To také ukazuje, že není vhodné vnímat sexuální obtěžování jako objektivní realitu, ale sociální záležitost, která je sociálně konstruovaná a její vnímání se liší jak mezi experty a laiky, tak genderově mezi ženami a muži. (Vohlídalová, 2011: 1121- 1124)

Při konstruování sociální reality hrají důležitou roli média, o kterých Reifová říká, že jsou „jedním z nejmocnějších aktérů, kteří jsou angažováni v oblasti interpretování, definování, a tedy i vytváření či konstruování reality“ (Reifová, 2004: 107). Jinak také řečeno, média jsou sociálním aktérem, který přispívá ke konstruování sociální reality, a určitým způsobem určují naše vnímání okolního světa. (Reifová, 2004: 108; Appeltová, Možíšová, Vochocová, 2016: 3) Konstruovaný mediální obsah je pak ovlivněn selekcí témat, událostí nebo aktérů. Tedy i mediální sdělení týkající se sexuálního obtěžování jsou jistým způsobem konstruovaná a ovlivněná mediální selekcí.

Z dosavadních výzkumů na toto téma lze jmenovat například autorky Appeltovou, Možíšovou a Vochocovou (2016), které prováděly analýzu mediálního zobrazování genderově podmíněného násilí, mimo jiné v rámci kvalitativní analýzy zjišťovaly, „kdo bývá médiu nabízen jako hlavní aktér událostí, a které aspekty událostí jsou médiu prezentované jako podstatné“ (Appeltová, Možíšová, Vochocová, 2016: 39). Jednu z výrazných oblastí zájmu médií pak označují jako „sexuální násilí v kontextu kariéry vlivných mužů“, přičemž vysoký mediální zájem o aféry vlivných vysvětlují tím, že „naplňují hned několik zpravodajských hodnot“ (Galtung a Ruge, 1965 in Appeltová, Možíšová, Vochocová, 2016: 43). Mediální zájem o toto téma pak může vytvářet, konstruovat dojem, že takové chování (sexuální obtěžování a násilí) je pro skupinu známých osobností typické. (Appeltová, Možíšová, Vochocová, 2016: 43)

V mé práci mne tedy bude zajímat, jakým způsobem je v českých médiích konstruované téma sexuálního obtěžování a s jakými podtématy je spojeno, tedy jak je ovlivněno selekcí médií. Tento problém budu zkoumat na příkladu kampaně #Metoo, která se po skandálu filmového producenta Harveyho Weinsteina stala hojně diskutovaným globálním fenoménem, a mediální diskuse o sexuálním obtěžování se tak rozšířila. (Cobb, Horeck, 2018: 491)

Předpokládané metody zpracování práce:

Výše popsany problém bych chtěla zkoumat pomocí kvalitativních metod. Metodolog Creswell označuje kvalitativní výzkum jako „proces hledání porozumění“ (Creswell, 1998: 12 in Hendl, 2016: 46). Stejně tak já věřím, že mi umožní hlubší nahlédnutí do výše popsaného problému. Na analýzu médií bych se chtěla zaměřit, protože média jsou důležitým sociálním aktérem, který konstruuje sociální realitu (Reifová, 2004: 107-108).

Pomocí zakotvené teorie bych chtěla analyzovat články v nejčtenějších celostátních tištěných denících a na nejnavštěvovanějších českých zpravodajských webech. Zakotvená teorie pro analýzu médií bude přínosem, protože jak zmiňuje Sedláková, veřejnost média obecně vnímá jako objektivní informační zdroje, které odráží okolní dění. Zatím však „disponují schopností vydávat svá sdělení za ‚věrný obraz reality‘“ (Sedláková, 2007: 26-27) a dle teorie sociálního konstruktivismu jsou zapojena do procesu interpretování a spoluvytváření reality (Reifová, 2004: 107). Zakotvená teorie se přitom díky kódování „zaměřuje na odkrývání významů, které nemusejí být prvoplánově zjevné“ (Švaříček, Šed'ová, 2007: 222).

Tématem mé práce je sociální konstrukce sexuálního obtěžování a její genderový rozměr. Ve své práci si budu mimo jiné klást následující otázky:

- Jaký je mediální obraz sexuálního obtěžování v nejčtenějších denících a zpravodajských webech v kampani #Metoo?
- Jakým způsobem je v médiích konstruované téma sexuálního obtěžování?
- Jak je zde konstruována role žen a mužů?

Předpokládaná struktura práce:

1. Úvod
2. Teoretické uchopení problému

3. Metodologie
4. Kvalitativní výzkum
5. Závěr

Orientační seznam literatury:

APPELTOVÁ, Michaela, MOŽÍŠOVÁ, Alžběta, VOCHOCOVÁ, Lenka. Analýza mediálního zobrazování genderově podmíněného násilí. Oddělení rovnosti žen a mužů Úřadu vlády ČR, 2016.

BERGER, Peter, LUCKMANN, Thomas. Sociální konstrukce reality. Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 1999. ISBN 80-85959-46-1

COBB, Shelley, HORECK, Tanya. Post Weinstein: gendered power and harassment in the media industries. In *Feminist Media Studies*. 2018, 18/3, p489-491.

CORBIN, Juliet, STRAUSS, Anselm. Základy kvalitativního výzkumu. Albert, 1999. ISBN 80-85834-60-X

HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum. Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9

REIFOVÁ, Irena a kolektiv. Slovník mediální komunikace. Portál, 2004. ISBN 80-7178-926-7

SEDLÁKOVÁ, Renáta. Obraz Romů v televizním zpravodajství. Příklad mediální konstrukce reality. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Disertační práce. Vedoucí práce Jaromír Volek. Brno, 2007.

ŠVAŘÍČEK, Roman, ŠEĐOVÁ, Klára. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Portál, 2007: ISBN 978-80-7367-313-0

TRAMPOTA, VOJTĚCHOVSKÁ. Metody výzkumu médií. Portál, 2010. ISBN 978-7367-683-4

VOHLÍDALOVÁ, Marta. The Perception and Construction of Sexual Harassment by Czech University Students. Sociologický ústav AV ČR, Praha, 2011.